

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Marek Závada

Osobnostní a společenský rozměr delikvence

Olomouc 2021

vedoucí práce: doc. Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a čerpal jsem na základě pramenů a literatury, které jsou uvedeny v závěru práce.

V Olomouci dne 18. dubna 2021

.....

Bc. Marek Závada

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, poskytování cenných rad a vřelý přístup.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 DELIKVENCE MLÁDEŽE.....	6
1.1 VYMEZENÍ POJMU DELIKVENCE	6
1.2 VYMEZENÍ POJMU MLÁDEŽ	7
1.3 Struktura a stav delikvence mládeže	8
1.3.1 Majetková trestná činnost	9
1.3.2 Násilná trestná činnost	11
1.3.3 Mravnostní trestná činnost.....	11
1.3.4 Drogová trestná činnost	12
1.3.5 Ekonomická trestná činnost	13
2 OSOBNOSTNÍ A SPOLEČENSKÝ ROZMĚR DELIKVENCE.....	14
2.1 FAKTORY PODMIŇUJÍCÍ VZNIK DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE	14
2.1.1 Vnitřní faktory	14
2.1.2 Vnější faktory	16
3 SEKTY A EXTREMISTICKÉ Hnutí	21
3.1 PŘÍČINY VZNIKU SEKT A EXTRÉMISTICKÝCH Hnutí	23
3.1.1 Nábor do sekty.....	23
3.1.2 Ovlivňování chování	24
3.1.3 Ovlivňování myšlení	26
3.1.4 Ovlivňování citění	26
3.2 SEKTY/EXTRÉMISTICKÁ Hnutí A MLÁDEŽ.....	29
3.2.1 Psychotriky	30
3.2.2 Typická oběť sekty	31
3.2.3 Závislost na sektě	32
3.3 ROZDĚLENÍ SEKT A EXTRÉMISTICKÝCH SKUPIN	33
3.3.1 Náboženské sekty	33
3.3.2 Politické sekty	33
3.3.3 Psychoterapeuticko-výchovné sekty	33
3.3.4 Komerční sekty.....	34
3.3.5 Extrémismus	34
4 PREVENCE DELIKVENCE MLÁDEŽE	36
4.1 PREVENTIVNÍ PROGRAMY.....	41
4.1.1 Sportovní aktivity	41

4.1.2	Zájmové aktivity	41
4.1.3	Vzdělávací	42
4.1.4	Prevence drogových závislostí.....	43
5	EMPIRICKÁ ČÁST	44
5.1	CÍLE EMPIRICKÉHO VÝZKUMU	44
5.2	PRŮZKUMNÝ PROBLÉM.....	44
5.3	HYPOTÉZY PRŮZKUMU	45
5.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	45
5.5	METODY PRŮZKUMU	45
5.6	ORGANIZACE A PRŮBĚH PRŮZKUMU.....	46
6	VÝSLEDKY PRŮZKUMU A INTERPRETACE.....	47
	DISKUZE	64
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	ANOTACE	69

ÚVOD

Delikvence mládeže je vážným problémem společnosti, protože je určitou reprodukční základnou celkové kriminality. Dosavadní zkušenosti potvrzují, že mnoho pachatelů závažné trestné činnosti se dostává na nesprávnou cestu právě v mladém věku a taktéž je tu spojitost mezi počátkem kriminální kariéry v raném věku a později recidivitou trestné činnosti. Z uvedeného je zřejmé, jak je důležité včas a přiměřeným způsobem reagovat na delikventní problémy mládeže. Problematiku boje s delikvencí mládeže představuje skutečné významné místo v rámci delikvence vůbec, a je tedy jakýmsi klíčem k řešení celkové delikvence. Po roce 1989 byl zaznamenán značný nárůst celkové trestné činnosti, která se však v posledních letech relativně stabilizovala. Podíl násilné kriminality navzdory uvedenému vykazuje neustále trvalý nárůst. Právě násilná kriminalita v posledním období nabírá na významu, nakolik v souvislosti z jejími projevy stoupá i strach obyvatelstva. Závažným problémem násilné kriminality mládeže je též skutečnost, že následky těchto trestných činů jsou stále vážnější. Můžeme též konstatovat i další negativní jev, který doprovází stále ve větší míře tento druh kriminality a to, že v konání mladistvých delikventů se ve zvýšené míře projevuje agresivita a brutalita. Z uvedených důvodů je nezbytné a nanejvýš aktuální zkoumání problematiky násilné problematiky násilné trestné činnosti mládeže, protože na současném nepříznivém vývoji násilné kriminality se významnou mírou podílejí právě pachatelé z řad mládeže. Jsme proto nuceni se vážně zabývat násilnou trestnou činností mládeže a hledat možnosti řešení a eliminovat tento nepříznivý vývoj. Předpokladem úspěšného boje proti uvedenému druhu trestné činnosti je poznání příčin a podmínek páčání násilí. Náš přínos společnosti může být o to účinnější, oč důkladněji známe příčiny, které vedou mladé lidi k páčání násilné kriminality.

1 DELIKVENCE MLÁDEŽE

1.1 VYMEZENÍ POJMU DELIKVENCE

Delikvence je všeobecné označení pro činnost, která porušuje zákonné, nebo jiné normy chování a způsobuje společnosti nebo jednotlivci újmu. Je to pojem širší než pojem kriminalita. Oproti kriminalitě do delikvence zahrnujeme i činy jinak trestné, které spáchaly osoby mladší 15 let, nebo které spáchaly osoby trestně-právně zodpovědné pro nepříčetnost, a také tu zahrnujeme činy kvalifikované jako přestupky.

Delikvence jako jistá forma asociálního chování představuje stav, kdy se mladý člověk dostává do konfliktu se zákonem protispolečenského chování, na rozdíl od kriminality, kde jde o závažné porušení správních norem trestního zákona. Ochranná výchova se uskutečňuje pro mládež ve věku dvanácti až patnácti let. Do skupiny delikventního chování patří různé agresivní, destruktivní a jiné antisociální projevy, jako například krádeže, násilnosti, sexuální delikty, příživnictví, tuláctví apod. Podle Kučery (1963) rozdělujeme příčiny vzniku delikvence do čtyř skupin:

- Delikventi se sklonem k deliktům na organické bázi (zde jde o různá poškození mozku)
- Neurotičtí delikventi (kleptomanie, pyromanie apod.)
- Delikventi s asociální povahou (psychopati)
- Delikventi, jejichž činy se hodnotí jako jednoduché poruchy chování.

1.2 VYMEZENÍ POJMU MLÁDEŽ

Když se chceme zamyslet nad násilnou trestnou činností u mládeže, musí se si nejdříve objasnit, pojem jako je mládež a trestná činnost (delikvence) Celkově mládež radíme jako velkou sociální skupinu, která má ve společnosti jisté specifické postavení. Vznikají však potíže v tom, jak vymezit hranice této věkové skupiny. V jakém věku se člověk stává a v jakém věku přestává být příslušníkem věkové skupiny mládeže. Kategorie mládež je různě chápána v jednotlivých vědních disciplínách. (Suchý, Švancar 1972, s. 43)

Ze sociologického hlediska je mládež sociální skupinou, která je na přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Jako věková třída společnosti se mládež vyznačuje celkem určitými biologickými a psychickými vlastnostmi, které je možné označit jako určitou fázi chování člověka, který už není dítětem, ale ještě nehraje ve společnosti úlohu dospělého.

K všeobecně uznávaným názorům patří teorie, podle které se pohlavní identita člověka získává v prvních šesti až sedmi letech života a po uplynutí a završení procesu pohlavní identifikace člověka končí období dětství. Období dospělosti, kdy se člověk stává plnohodnotným členem společnosti, se všemi právy, ale i povinnostmi, ještě nenastává. Mezi obdobím dospělosti a dětstvím, na čemž se shodují všichni autoři, je období mladosti a lidé prožívají tuto fázi života s příslušníky velké společné skupiny nazývanou mládež (Ondrejko, 1996, s. 5)

Sociologické výzkumy nejčastěji vymezují mládež jako mladé lidi ve věku od 15 do 24 roků. Pokud chceme věkově ohraničit mládež jako funkční skupinu, důležitá je reflexe této hranice občanské veřejnosti. Podle vyjádření respondentů má horní hranice tři dominanty: 18 let, 20 let a 25 let. (Macháček, ročník 96, s. 84)

Z kriminalistického hlediska má praktický význam třech věkových skupin z pohledu páchaní trestné činnosti:

- Pachatelé dětského věku (osoby mladší 15let)
- Pachatelé v období dospívání (od 15 do 20 let)
- Pachatelé dospělí (starší než 20 let)

Při tomto rozdělení se nerespektuje věková hranice 18 let, která je právního hlediska velice významná. Autor uvedeného členění se však domnívá, že zkoumání způsobu páchaní trestných činů pachateli ve věku od 15 do 18 let by nepřineslo podstatné rozdíly odlišující se od způsobu páchaní trestných činů pachatelů ve věku od 18 do 20 let (Musil 1982, s. 145)

Když si položíme otázku, co máme porozumět pod pojmem mládež, není jednoduché odpovídat jednoznačnou a krátkou definicí. Kategorie mládež a její status není jednoznačný. V našem běžném povědomí, platí, zjednodušeně řečeno, že lidský život se dělí na tři rozlišné fáze, kterými jsou věk dětství, věk mládeže a věk dospělosti. Zároveň jsou těmito třemi fázemi spojené určité typické představy o chování a též normativní požadavky a očekávání, týkající se chování. Ve skutečnosti mládež představuje v moderní době přípravu na život dospělých, která zahrnuje povolání, osvojení si správného chování se, získávání společenského uznání apod. Jedná se tedy o etapu socializace. Věkové vymezení tohoto období bývá dost rozdílné, avšak v důsledku vývoje společenských procesů se mění směrem dolů v dolní hranici, ale především směrem nahoru v horní hranici. (Skalová 1996, s. 20)

Když toto shrneme, zjistíme, že neexistuje systematické, jednotné pojetí věkového rozpětí pro mládež. Krom toho se předpokládá, že termín se stává zbytečným, protože nastává splnutí mládežnické kultury a společnosti dospělých.

1.3 Struktura a stav delikvence mládeže

Trestná činnost na úseku mládeže má různé formy. Mládež a děti jsou na jedné straně, subjekt trestného činu na straně druhé vystupují jako objekt trestného činu. Při řešení problémů je potřebné si uvědomit, že mládež se nepodílí jen na páchání trestné činnosti (kriminality), ale podílí se i na páchání skutků, které vykazují znaky přestupku. V kriminologické literatuře je zavedený pojem delikvence, do obsahu, kterého se kromě kriminality zahrnují i činy jinak trestné.

Podíl mládeže na páchání přestupků se nedá vyspecifikovat z toho důvodu, že na objasňování přestupků se podílí rozdílné subjekty, a to státní police ČR a městská policie. Ze statistik přestupků vyplývá, že nezletilí a mladiství pachatelé přestupků hlavně proti majetku, pochází většinou ze sociálně slabších vrstev nebo neúplných rodin. V těchto rodinách většinou je jeden, nebo oba rodiče nezaměstnaní. Rodina může mít nízké finanční příjmy, které si kompenzuje nelegálním zdrojem financí. Je to i odrazem negativního vlivu dospělých a poukazuje na oslabenou výchovu rodičů. V posledním období pod pácháním trestných činů a přestupků se podepisuje možnost jednoduchého přístupu k drogám, nekontrolovatelnému podávání alkoholických nápojů. Jako pachatel kromě výše uvedených přestupků je osoba mladistvá v posledním období zaznamenávána i u přestupků proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu. Pachatelé tohoto typu přestupků nepocházejí ve většině případů ze sociálně slabších vrstev, ale naopak z dobře materiálně zajištěných rodin.

Tito pachatelé. Tito pachatelé s povolením rodičů nebo jiných příbuzných jezdí v motorových vozidlech a nejsou držiteli řidičského oprávnění. Ve většině případů se ani neobávají sankcí za přestupek. Pachatelé z řad nezletilých a mladistvých a zejména ti, kteří se této protispolečenské činnosti opakovaně dopouštějí představují pro společnost potencionální nebezpečí. V praxi to znamená, že tyto osoby nemají respekt před zákonem, neobávají se trestu za své konání, případně trpí duševní poruchou. Je předpoklad, že se obdobné nebo závažnější činnosti budou dopouštět i v budoucnosti. Při pátrání po důvodech, proč se mládež dopouští takových přestupků, jsme se dopracovali k následným důvodům: nepříznivá sociální situace, nezaměstnanost, oslabení výchovné funkce rodiny, záškoláctví, podávání alkoholických nápojů mladistvým a nezletilým, rozpad rodiny, špatná finanční situace rodiny a jiné. Období dospívání je charakterizováno jako období nejperspektivnější kriminální kariéry na straně jedné, a období nejvhodnějšího zásahu společnosti do osobnosti mladého člověka na straně druhé. Znamená to, že člověk v tomto kritickém věku se dá velmi lehko ovlivnit i na druhou stranu. Dá se lehko stáhnout na stranu páchání protispolečenského řízení, ale i na stranu nápravy a změny v životě, který je v rámci společenských i právních norem. Pro děti a osoby mladistvé je charakteristická skupinová trestná činnost, i když mnoho dětí a hlavně mladistvých, mají dobrou fyzickou zdatnost, stále jim chybí psychická zralost. Podstatnou úlohu sehrává i motivace podmíněná v současnosti dost rozšířenou hodnotovou orientací na konzumní způsob života. Touha po rychlém obohacení se, snaha vlastnit všechno, co je možné získat za peníze, včetně prestiže, užívat si, vést nákladný způsob života, je právě u této věkové skupiny nejčastější naplňována delikventním jednáním.

1.3.1 Majetková trestná činnost

Mládež má největší podíl právě na páchání majetkové trestné činnosti. Způsob jejího páchání, místo jako i předmět zájmu je značně rozdílný od věku, psychické a fyzické zdatnosti jedinců. U nezletilých osob převládají především:

- Drobné krádeže ve škole (předměty, které jsou atraktivní, respektive jsou pro ně nedostupné, krádeže drobných finančních částek, svačín apod.)
- Krádeže v obchodech
- Kapesní krádeže
- Krádeže kol a podobné

Globálně je možné tvrdit, že u nezletilých v rámci majetkové kriminality převládají obyčejné krádeže. Předmět zájmu je poměrně specifický, zejména vlastnění věci, která se dítěti líbí a je pro něj nedostupná. Například pochutiny a zejména finance na jejich zakoupení. U osob

mladistvých a blízkých věku mladistvých převládají s ohledem na jejich fyzické předpoklady a psychické schopnosti trestné činy:

- Krádeže vloupáním
- Krádeže vloupáním do obchodů, hospod, motorových vozidel a do objektů firem.

Předmět zájmu bývá u těchto osob různorodý, od finanční hotovosti, přes spotřební elektroniku, různé zboží až po potraviny, alkohol a tabák. V posledním období byl zaznamenán zájem o osobní doklady, výpočetní techniku, razítka apod. Není vyloučeno, že předmětem zájmu jsou léky, drogy a také zbraně. Cíl bývá různorodý, především získat finanční prospěch a finanční prostředky pro vlastní potřebu, touhu vlastnit cenově dražší věci a v mnoha případech je to touha po dobrodružství. Můžeme připomenout, že mládež už rozlišuje cíle primární a sekundární. Primárním cílem je tomto chápání skutečný motiv, proč se dítě, respektive mladistvý rozhodl spáchat trestný čin. Primární motiv může být například získání finančních prostředků na nákup drogy, respektive na pokrytí nákladů spojených s patologickou hráčskou závislostí. Sekundárním cílem může být získání finančních prostředků, které se použijí na realizaci primárního cíle. Způsob páchaní majetkové trestné činnosti bývá komplikovanější a promyšlenější než u nezletilých. Páchaná trestná činnost se vykonává většinou ve dvojicích, trojicích, nebo ve větší skupině. Má tu zárodky organizovaná trestná činnost, kterou páchají trestnou činností s prvky násilí a následného utajení spáchání trestného činu proti odhalení. I když způsob utajení je zatím vykonávaný „naivním“ způsobem. K způsobu spáchání těchto trestných činů přispívá i požití alkoholu, některých případech to může být i droga, popřípadě jiná návyková látka. Způsob zbavování se věcí pocházejících z trestné činnosti je u dětí méně komplikovaný. Zbavují se jich intuitivně. Majetková kriminalita je dlouhodobě nejrozsáhlejší formou trestné činnosti.

1.3.2 Násilná trestná činnost

Násilná trestná činnost se ve všech věkových skupinách mládeže projevuje v různých formách, patří sem vydírání, šikanování, které jsou typické zejména pro učňovskou mládež a kolektivy. Není náhodou, že těchto trestných činností se dopouští i dívky, ať už ve společnosti hochů, ale i samostatně. Bohužel vyskytly se i případy nejzávažnější trestné činnosti, a to těžkého ublížení na zdraví s následkem smrti a vraždy, kterých se dopustili nezletilí a mladiství. U této trestné činnosti je zajímavý především motiv činnosti. Motivem konání tohoto druhu trestné činnosti je:

- Získání majetkového nebo jiného prospěchu
- Snaha prokázat sílu a odvahu, před ostatními druhy party
- Ponižování slabších jedinců
- Řešení konfliktů a těžkých osobnostních problémů

Co se týká konkrétních trestných činů násilné povahy, můžeme na první místo zařadit loupež. Loupež je v trestním zákoníku definována v § 173 zákona č.40/2009 Sb. použití násilí za účelem odcizení cizí věci. Příčiny proč právě mládež páchá takto společensky trestný čin jsou rozdílné. Jednou z příčin je získat finanční prostředky, které se rozdělují mezi sebe a většinou jich utratí pro vlastní potřebu. U mladistvých, kterým se věk blíží k hranici 18 let se zvyšuje agresivita a brutalita. Nejednou dojde i k těžkému ublížení na zdraví.

1.3.3 Mravnostní trestná činnost

Mravnostní kriminalitu charakterizujeme jako kriminalitu, u které je podstatou uspokojování sexuálních (pudových) potřeb formami, které společnost nepodporuje. Mravnostní trestnou činnost málokdy páchají nezletilí pachatelé, v převážné míře se jí dopouští mladiství a osoby blízkého věku mladistvých. Jde především o zneužívání. V trestním zákoníku je tento trestný čin uveden v § 187 zákona č 40/2009 Sb.

Znásilnění je definované v § 185 takto:

- Kdo jiného násilím nebo pod pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.
- Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1:

- a) Souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží
- b) Na dítěti nebo
- c) Se zbraní
- Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán:
  - a) Spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ba dítěti mladším patnácti let,
  - b) Spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo
  - c) Způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví
- Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt
- Příprava je trestná

Znásilnění je primárně aktem násilí a dominance, není uspokojování sexuální tužby. Základem je snaha dominovat, kontrolovat, pokořit oběť.

Jednou z významných snah obětí je snaha obnovit kontrolu na svém životem. Projevy této snahy mohou být různé, např. nechť mluvit o tom bezprostředně po činu, vytěsnit (dočasně) a chovat se normálně.

1.3.4 Drogová trestná činnost

Drogovou trestnou činnost také ohrožuje mladistvé. Věková hranice lidí, kteří měli nějakou zkušenost s drogou se stále snižuje, za nejrizikovější skupinu z hlediska prvního kontaktu s drogou se považují právě lidé ve věku 15 až 20 let. Tyto skupiny lidí se velmi často dostávají do styku jak s lehkými drogami jako například marihuana, tak s tvrdými drogami. Krátce po otevření hranic od roku 1990 se mládež stala předmětem zájmu obchodníků s drogami. Je tedy častým cílem distributorů drog. Mládež často začíná brát z domu menší finanční hotovost, bez vědomí rodičů, případně pod nějakou záminkou. Často začínají prodávat věci z domácnosti a aby se na jejich závislost nepřišlo, směřují své aktivity k získání finančních zdrojů mimo domácnost. Je samozřejmé, že distribuce drog má největší podíl ve větších krajských městech. Pomalu se však přesouvá i do menších měst. Například diskotéky, koncerty, či hudební festivaly jsou přímo vyhledávanými místy distributorů drog. V oblasti toxikomanie a drog můžeme mluvit o trestné činnosti. Nedovolenou výrobou a držení omamných látek a jejich přepravování

Podle Novomeského (1996, s. 8-13), toxikomanie je „stav periodicky se opakující nebo chronické intoxikace jedince, přičemž je tento stav vyvolaný opakovaným používáním drogy, přírodní nebo syntetické a škodí jednotlivci i celé společnosti. Drogovou závislost rozumíme psychickému a fyzickému stavu vyplývajícím ze vzájemného působení mezi živými organismy a drogami, charakterizovaným změnami chování a jinými reakcemi, které vždy lákají a nutkají brát drogu stále a pravidelně, pro její psychické účinky a někde i proto, aby se zabránilo nepříjemnostem, které nastaly z nepřítomnosti drogy. Drogovou závislost rozlišujeme na fyzickou a psychickou. Při drogové kriminalitě se často střetáváme i s pojmy, jako úzus (potřeba drogy jako léku), misuzus (nesprávné užití léků zpravidla s toxikomanickým cílem) a abúzus (návykové užívání některých léků).

1.3.5 Ekonomická trestná činnost

Tento druh trestné činnosti je oproti předcházejícím druhům trestné činnosti páchaní mládeží takřka zanedbatelný. V současné době jsou registrované poznatky mezi odborníky policejní praxe, že osoby mladistvé jsou využívány jako bílé koně pro přebírání různých zakázek, což může souviset s trestnou činností páchanou v ekonomice. Je nutné zdůraznit, že limitujícím faktorem při tomto druhu trestné činnosti je věk, který neumožňuje mladistvým pachatelům zapojit se do ekonomických aktivit.

2 OSOBNOSTNÍ A SPOLEČENSKÝ ROZMĚR DELIKVENCE

2.1 FAKTORY PODMIŇUJÍCÍ VZNIK DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

Z kriminologického hlediska rozlišujeme dvě skupiny základních faktorů, které podmiňují vznik delikventního chování mládeže, a to vnitřní a vnější.

1. Vnitřní faktory – jde především o biologické a psychologické danosti jedince, přičemž můžeme uvést, že důvodem kriminality mládeže může v být už organické poškození plodu dítěte v těle matky, nebo případně genetická vada.
2. Vnější faktory – při rozpracování vnějších faktorů je můžeme rozdělit do tří podskupin:
  - A – mikroprostředí (rodina)
  - B – mezi-prostředí (škola, kolektiv)
  - C – makroprostředí (vliv společnosti)

Negativní jevy projevující se u mládeže jsou spojené s poruchami socializačního procesu. Nedostatek životních zkušeností podmiňuje výběr příkladů a vzorců, kterým se dospívající jedinec snaží vyrovnat, přiblížit se k nim. Žádný z činitelů nepůsobí izolovaně, ale vždy ve vzájemných vztazích. Konkrétní projevy kriminality je proto potřebné zkoumat, jako výslednici vzájemného působení vnitřních a vnějších faktorů.

2.1.1 Vnitřní faktory

Pod pojmem vnitřní faktory rozumíme ty faktory podmiňující vznik delikventního chování jako například biologicky aktivní činitele, činitele psychické povahy, nebo biologické determinanty v oblasti zdravotně-genetické. Biologicky aktivní činitele se jako determinanty protispolečenské činnosti dostali do popředí zájmů v druhé polovině 19. století, kdy italský vězeňský lékař a psychiatr C. Lombroso rozpracoval teorii, podle které je kriminální chování následkem vrozených anomálií. Tehdy byla jeho myšlenka vyvrácena, ale její základ je v zájmu badatelů dodnes. K delikventnímu chování se připojují některé druhy poškození centrální nervové soustavy (vrozené, nebo získané v průběhu porodu, v období raného dětství, kdy je mozek zvláště citlivý na různé mechanické nebo chemické vlivy. Poškození však může vzniknout i úrazem hlavy, překonáním různých infekčních chorob a podobně.

Je předpoklad, že svou úlohu hraje i dědičnost, například při slabomyslnosti, některých duševních chorob např. epilepsii, ale i při alkoholismu. Při biologických aktivních činitelích sehrávají svou úlohu i dědičné dispozice v podobě zvláštností, temperamentu, typů vyšší nervové soustavy, které se v nevhodném prostředí mohou lehkou rozvinout až do nežádoucí podoby a potom je možné je spojit se vznikem delikventního chování. V tomto okruhu problémů můžeme mluvit i o invaliditě. Frustrace potřeb handicapovaných osob může někdy přerůst do různých druhů neadekvátního chování. Jednání mladých lidí je závislé hlavně od jejich charakteru, temperamentu, mravní a názorové orientace.

Další skupinou vnitřních faktorů jsou činitele psychické povahy. Okruh psychických a osobnostních činitelů v souvislosti s kriminalitou začal vzbuzovat zájem v čase, kdy se do popředí zkoumání dostala osoba pachatele. U dětí a mladistvých se psychické činitele jako faktory, podmiňující vznik delikventního chování uplatňují především v podobě celkové nezralosti, všeobecné neustálenosti a nestability struktury vyvíjející se osobnosti. Jako rizikové faktory psychické povahy můžeme uvést:

- neschopnost předvídat důsledky chování – nedostatečný stupeň myšlení
- nezralost citová a emocionálně – dynamická – lehké splnutí citů a afektů, sklon k dobrodružnosti
- nedostatečně vyžralý systém hodnot
- lehká ovlivnitelnost, sugestibilita, podlehnutí dojmům, reálnému či fiktivnímu tlaku skupiny vůdců
- disproporce mezi tělesným (somatickým) vývojem a rozvojem psychiky, psychosexuality a osobnosti.

Při působení uvedených činitelů mohou poté vzniknout určité reakce, které můžeme kategorizovat následovně:

- dysfunkční reakce (zkratové) – bezhlavé a zbrklé reagování.
- Impulsivní únikové reakce – z afektu strachu
- Impulsivní útočné reakce – z afektu zlosti

Poslední skupinu vnitřních faktorů tvoří biologické determinanty v oblasti zdravotně genetické. Člověk si narozením přináší určité dispozice, ze kterých jsou některé rizikové méně, jiné více. Mezi vrozenými rizikovými faktory je to hlavně lehká mozková disfunkce LMD. Ta vzniká jako následek poškození centrální nervové soustavy, projevuje se

psychomotorickými neklidem, poruchami koncentrace, pozornosti, psychickou labilitou, změnou nálad, impulsivním jednáním. Takový jedinec si vyžaduje zvýšenou pozornost. V případě, že jí nemá, může tato dispozice přerůst až k delikventnímu chování. Reakce jedinců na alkohol a drogy jsou výrazně individuální povahy. Ještě výrazněji to platí na děti a mládež, které neočekávají snížení kontrolních mechanismů svého chování. Nejnebezpečnější biologicky podmíněnou reakcí na alkohol je agresivita. Jako bylo naznačeno, tak vznik a vývoj delikventního jedince je složitým procesem, ne pouze záležitostí jednorázového vzniku. Je výsledkem mnoha faktorů, které se navzájem prolínají. Je třeba si vzpomenout na vliv vnějších faktorů na delikventní chování a vzájemnou propojenost na vnitřní faktory.

Velkou roli hraje také dědičnost, například při epilepsii, alkoholismu, slabomyslnosti nebo při některých duševních poruchách.

Mezi další skupinu vnitřních faktorů řadíme činitele psychické povahy. Mezi ty můžeme uvést:

- neschopnost předvídat důsledky chování – nedostatečný stupeň myšlení
- citová a emocionálně-dynamická nezralost – lehké splynutí citů a afektů
- nedostatečně vyzrálý systém hodnot
- lehká ovlivnitelnost
- disproporce mezi tělesným (somatickým) vývojem a rozvojem psychiky, psychosexuality a osobnosti.
- Při působení uvedených činitelů mohou vzniknout následné reakce
- disfunkční reakce (zkratové) – bezhlavé zbrklé reagování
- impulzivní únikové reakce – z afektu strachu
- impulzivní útočné reakce – z afektu zlosti

2.1.2 Vnější faktory

Negativní jevy projevující se u mládeže jsou propojené s poruchami socializačního procesu. Tyto jevy způsobuje nedostatek životních zkušeností, podmiňuje výběr příkladů a vzorů, kterými se dospívající jedinec snaží vyrovnat, přiblížit se k nim. Kriminalita mládeže má také souvislost s absencí hodnotového systému, který výrazně ovlivňuje minimalizování volnočasových aktivit, sociální nerovnost, na kterou se mladý člověk těžko dokáže připravit sám.

Vnější faktory podmiňující vznik delikventního chování může rozdělit do tří základních skupin:

- Mikroprostředí (řadíme do něj rodinu)
- Meziprostředí (patří do něj škola, kolektiv a komunikační prostředky)
- Makroprostředí (vliv společnosti)

2.1.2.1 Mikroprostředí

Rodina tvoří základní sociální skupinu. S její pomocí přichází dítě do styku s jinými sociálními skupinami a s celou společností. Rodina reaguje na základní potřeby a určuje činnost dítěte. Jak jsem již zmiňoval, dítě přebírá od rodiny formy chování a jejich hodnoty. Rodina plní určité funkce. Funkcemi rodiny rozumíme souhrn činností, kterými si rodina zabezpečuje jednak uspokojování potřeb a zájmů členů rodiny a jednak uspokojuje potřeby a zájmy celé společnosti. Rodinné prostředí je též určitá opora, zázemí, kde může dítě najít oporu, bezpečnost, pocit lásky a klid. Matka zastává důležitou úlohu v emotivní oblasti, otec je také jako určitý vzor chování, zdroj jistoty a autority. Dominantní úloha rodiny se projevuje nejvíce v předškolním věku dítěte. Za nejintenzivnější dobu vývoje jsou považovány první tři roky života dítěte. Jsou velice důležité jako základ pro budoucí vývoj jedince.

„Dieťa sa nerodí delikventným, ale sa ním môže stať postupne vplyvom nesprávnej výchovy a nevyhovujúceho rodinného prostredia. Problém juvenilnej delikvencie je veľmi zložitý. Nevyvoláva ho iba disociálna ale aj dysfunkčná rodina, popritom ju však možno považovať za hlavného činiteľa.“ (Tamášová, 2008, s. 5)

Současná rodina

V současné době se rodina jako celek přizpůsobila svému společenskému a ekonomickému okolí. Postavení matky a otce se změnilo společensky i právně. Autorita rodičů prošla mnohými proměnami a je mnoho neúplných rodin. Rodin poznamenaných rozvodem, kde děti žijí jen s jedním z rodičů a dochází k tvorbě nových vztahů a manželství. Narušují se tím vztahy mezi starší a mladší generací. Děti mají mnohdy více prarodičů a nevlastních rodičů.

Rodina by měla být oázou klidu, místem kde se cítíme klidně, spokojeně a sdílíme s ostatními členy pocit štěstí a uvolnění.

2.1.2.2 Meziprostředí

Do druhé skupiny prostředí, které má vliv na mladistvé řadím místa, jako je škola, kolektiv, volný čas a masmediální prostředky. Řadím zde vnější faktory, které ovlivňují vznik delikventního chování. U dítěte po šestém roku vstupuje do jeho života důležitý faktor ovlivňující jeho život – škola. Oprávněně nazývána jako „*Škola – základ života*“ Tímto heslem by se měli řídit všichni žáci, neboť vědomosti, které ve škole získávají mají obrovský vliv na utváření osobnosti mladého člověka. Ve výchovném procesu začínají rodiče doplňovat učitelé a kolektiv třídy. Škola neumí sama vyřešit problém delikvence dětí a mladistvých, rovněž nemůže dobře nahradit chybějící rodinné prostředí a milující rodiče. Učitel ve třídě by měl jako první rozeznat znaky asociálního chování dítěte školního věku a včas informovat rodiče a dále i další pedagogické pracovníky včetně školního psychologa.

V některých krajích se v důsledku společensko – ekonomické nerovnosti zvětšuje obtížnost aktivního zapojení mládeže do společenských procesů. Vyskytují se i případy, že i škola byla místem, kde vznikly různé seskupení asociálního zaměření, různé gangy zabývající se distribucí drog mezi mládeží. Systém výchovy ve škole by měl být přizpůsoben programu přihlížejícímu praktickým potřebám a požadavkům mládeže a společnosti.

Pro dítě je jeden z důležitých faktorů kolektiv, ve kterém se pohybuje. Kolektiv ovlivňuje kriminalitu mládeže. Již od mala se dítě setkává s nějakým kolektivem. Nejprve je to kolektiv v mateřské škole, potom na základní škole, později kolektiv v místě bydliště, následně pak pracovní kolektiv v zaměstnání. Kolektiv v prostředí bydliště je právě to místo, kde děti navazují neformální kontakty. Prostředí bydliště je důležitým činitelem při páchání trestné činnosti. V místě bydliště vznikají malé nebo větší skupiny mladých lidí, které mají ve většině případů podobné zájmy. Tento kolektiv se začíná tvořit okolo desátého roku. Dokonce i vliv alkoholu je v tomto kolektivu výraznější, jako je u ostatní delikventní mládeže. Špatné návyky získané v takové partě mohou přetrvávat do budoucnosti, tedy až do dospělosti.

Jako jedna z takových skupin, která se přetransformovala do silné subkultury je subkultura graffiti. Tato skupina má původ z USA, konkrétně z newyorského prostředí. Graffiti představovalo formu protestu, chudé nezaměstnané mládeže, která vyjadřovala svou nevoli vůči systému. S tím souvisí i rozšíření hip-hopové kultury, která se rozšířila po celém světě. V Čechách se stalo graffiti nejen součástí chudých městských čtvrtí, ale stalo se i druhem umění.

Volný čas je sám o sobě velice důležitým faktorem při výchově mladých lidí, kteří ho tráví podle vlastních potřeb, zájmů a možností. Poskytuje možnosti pro odpočinek, uspokojování potřeb a zájmů i pro regeneraci sil, na vzdělávání, kulturu či sportovní činnost. Pokud je tento čas správně využitý, pomáhá tak správně dotvářet osobnost mladého člověka.

2.1.2.3 Makroprostředí

Velký vliv na kriminalitu mládeže má i celá naše společnost. Velkým úkolem naší společnosti je, aby dbala na to, aby byla mládež vychována ve správných podmínkách. Zlom ve vývoji společenského postavení dítěte nastal po pádu komunismu na konci osmdesátých let. S nástupem demokracie se začaly rozevírat nůžky mezi chudou a bohatou vrstvou obyvatelstva. S možností cestovat se k nám bohužel dostalo i mnoho drog a návykových látek, které v minulosti nebyly dostupné.

3 SEKTY A EXTREMISTICKÉ HNUTÍ

Sekta (z latinského secta, od slovesa sequi, tj. sledovat, následovat), původně znamenalo toto slovo něco jako „škola“, „učení“, „směr“, „příkaz“. Později samotné náboženské společenství odtrhnuté od oficiální církve. Dnes si pod slovem sekta většina z nás představí nějakou světonázorovou skupinu pochybné pověsti. Co tedy znamená slovo sekta? Význam pojmu sekta se v posledních desetiletích posouvá od své původní podoby, převážná část současných sekt se totiž neodštěpila od velkých náboženství, ale naopak sdružuje přívržence smíšených, nebo úplně nových náboženských, okultistických nebo spirituálních směrů¹. Sekty mají určité znaky velkých církví, jako je například uctívání proroků, spasitelů a vykupitelů, existenci různých rituálů, zvyků a příkázání, snaha o šíření své víry mezi nevěřící a jinak smýšlející lidi.

Sekta se odlišuje od normálního společenstva některými typickými znaky, které se nemusí vyskytovat ve všech kulturách a sektách současně:

- Autoritářské vedení – vůdce kultu má absolutní vliv na učení jeho členů, vyžaduje se úplná věrnost a oddanost.
- Elitářství a výlučnost – sekta hlásá, že je ta jediná pravá, vyvolená a vybraná skupina lidí schopná zachránit lidstvo od všeho zlého a vyřešit všechny krize.
- Šíření dogma – členové rozšiřují učení sekty, které považují za jedinou výlučnou a neomylnou pravdu, které je třeba věřit a o které nesmí nikdo pochybovat (dogma). Pokud ji člen opustí, je ohrožen a zklamal při záchraně lidstva.
- Nařizuje přesná pravidla a zásady pro život i člena skupiny, které musí všichni bez výhrad dodržovat, dělá si absolutní nárok na život a jeho průběh svých členů až po kontrolu myšlenek a citového života.
- Víra je povýšená nad všechno rozumové poznání, klade se důraz na pocity a emoce, učení sekty je třeba věřit, a ne o něm přemýšlet
- Pronásledování – hlásá, že si ji společnost, pro její učení vybrala za terč pronásledování a všichni, kteří pravdu nehlásají jsou nepřátelé
- Sankce a tresty – člen, který se bezvýhradně nepřizpůsobí sektě nebo kultu, je k tomu donucovaný různými postihy, tresty a obviňování ze selhání

---

¹ Slovem sekta se u nás označují spíše vysoko autoritářské skupiny náboženského charakteru, které vyžadují absolutní poslušnost a podřazenost vůdci. Důležité je však uvědomit si právě podstatné rozdíly, které ze sekt dělá přinejmenším pochybné, ač ne z části ilegální spolky.

- Při získávání nových členů se používá psychická manipulace, „love bombing“ bombardování láskou a sliby o vyřešení všech osobních i celosvětových problémů

Extrémismus

Problematika kriminality spojená s projevy extrémismu se dotýká všech demokratických států České republiky nevyjímaje. Projevy nenávisti vůči příslušníkům jiných ras, národů, národností, ale i náboženského vyznání a menšinových skupin přinášejí sebou nebezpečí přímého ohrožení řádného fungování demokratické společnosti. Otevření se světu mělo pro Českou republiku krom pozitivních, za následek i pronikání negativních jevů, mezi které můžeme zařadit také extrémismus se všemi jeho formami a projevy. Problematika extrémismu se zviditelnila především projevy rasismu a intolerance.

Kriminalitou extrémistů a kriminalitou extrémistických skupin se všeobecně rozumí trestné činy a jiná protispolečenská činnost s extrémistickým prvkem, včetně trestných činů a přestupků motivovaných rasovou nebo národnostní nesnášenlivostí, nebo spáchaných příznivci extrémistických skupin, a to bez ohledu na konečnou trestněprávní kvalifikaci jednotlivých případů.

Extrémismus je většinou spojen s vyhrazeným ideologickým nebo jiným kontextem, většinou s absencí hmotné pohnutky, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími ze všeobecně uznávaných společenských norem se zřetelnými prvky netolerance, včetně rasové, národnostní, náboženské, nebo jiné obdobné nesnášenlivosti, které útočí proti demokratickým principům společenského uspořádání, životu, zdraví, majetku, nebo veřejnému pořádku. Extrémisté jsou osoby nebo skupiny osob, které se vyznačují zejména odmítáním platných všeobecně závažných právních předpisů a vysokou mírou názorové, rasové, nebo etnické nesnášenlivost:

- absencí hmotných pohnutek a motivací protiprávního jednání s prvky agresivity a brutality
- agresivním chováním projevujícím se fyzickými aktivitami (diváckým násilím) v souvislosti s konáním společenských akcí, které směřují k způsobení fyzické újmy osobám, škodě na majetku, nebo které jsou způsobilé narušit veřejný pořádek

Extrémisté jsou nežádoucí osoby pro člověka i pro společnost jako takovou. Tito lidé jsou z většiny vykreslováni jako nebezpeční. Když člověk slyší pojem – extrémista evokuje to v něm něco negativního, zlého, nejčastěji spojené s pojmy jako jsou neonacisti, anarchističtí, hooligans a takzvaný rasistický extrémismus. Extrémem, jak se držíme gramatického významu slova by mohla být i homosexualita a heterosexuality, přičemž normální by byla například bisexualita. Extrémem by mohlo být i pokud Romové na ostravsku rabují, protože nemají co jíst. Extrémem je i to, pokud někdo zabije Roma, kvůli tomu, že je Rom. Extrémismus je pojem, který je z hlediska sociálního jako z hlediska historického vágní a nejasný. V časech francouzské buržoazní revoluce vznikl pojem levice a pravice. Jsou to pojmy antagonistické, jako například protiklady, ale později se tento umělý pojem rozšiřuje i o pojmy extrémní pravice a extrémní levice. Ještě později se zavedl jediný pojem extrémismus.

3.1 PŘÍČINY VZNIKU SEKT A EXTRÉMISTICKÝCH Hnutí

Extrémismus je jedním z nejnebezpečnějších protispolečenských jevů. Ve všeobecné rovině se takto označuje každé řízení, které se významným způsobem odlišuje od běžného chování, což však v konečném důsledku nemusí vždy znamenat jen kriminální řízení. Za jednu z příčin vzniku extrémismu se považuje přítomnost intolerance ve společnosti. Ta se stala základním pilířem ideologie většiny extrémistických skupin. Na základě uvedeného je možné za extrémismus označit vybrané ideologické postoje, které vybočují z pravého rámce společnosti, vyznačují se prvky intolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům.

3.1.1 Nábory do sekt

Členové sekt jsou většinou upřímní lidé, přesvědčení, že rozšiřováním členstva se angažují za záchranu lidstva. Protože jsou zmanipulováni, věří bezvýhradně všemu, co při náboru tvrdí. Ten, kdo je zmanipulovaný, to sám na sobě nepozná, pokud mu někdo jiný nepomůže prozívat, a proto členové sekt mají pocit, že konají svobodně. Náboráři jsou speciálně školení na výběr a kontakt s různými typy lidí. Získat a vyškolit člena kultu vyžaduje mnoho času, energie a financí proto se náboráři často orientují na lidi vzdělané, inteligentní, schopné a zdravé. Z takových lidí mají kultury maximální prospěch a vzbuzují dojem serióznosti. Sami přitom nemusí vynakládat žádné úsilí na vlastní péči o nemocné, méně schopné, chudé a jinak handicapované lidi.

Nikdo není vůči vlivu zhoubného kultu a sekty odolný, ale nejčastěji podlehně člověk, který prožívá životní krizi, náhlou změnu ve svém životě, neúspěch a zklamání, se kterým se vyrovnává a je tedy psychicky oslabený. Tehdy potřebuje pomoc, povzbuzení, nebo jen projev pochopení a uznání. Toto všechno mu náborář poskytne spolu s východiskem. Poskytnutí pomoci v nouzi je určitě chvályhodný čin, pokud ovšem není zneužitý k manipulaci člověka. Je nápadné že sekty dělají masivní náborů na vysokých školách ve zkouškovém období a zaměřují se na studenty prvních ročníků. Často přitom využívají vzájemné sympatie mladých lidí – chlapci oslovují děvčata a naopak tzv. fishing, neboli lovení flirtováním.

3.1.2 Ovlivňování chování

Ovlivňování chování znamená v psychické manipulaci především změnit reálné prostředí, ve kterém člověk žije – stravu, odívání, režim spánku, práci, kterou vykonává a většinu jeho dočasných zvyků.

Většina kultů proto předepisuje svým členům velmi přísný režim a přísná pravidla, jak mají žít, s kým se mohou stýkat, co mohou číst. Pověřují je zvláštními úkoly a množstvím práce pro sektu – získávání nových členů, kterých nikdy není dost, prodejem různých věcí, aby získali finanční prostředky pro sektu, kterých též nikdy není dostatek, organizování akcí, na kterých se šíří jejich „pravda“, účast na školeních sekty atd... Takto se jim daří omezovat volný čas a spánek členů, což má za následek jejich velmi lehkou ovlivnitelnost, protože jsou stále vyčerpaní. Každý má jednat tak, jako ostatní členové skupiny, čímž se narušuje individualita člověka. Každý kult má své vlastní rituály, které předepisují, jak se chovat v určité situaci a každý je musí dodržovat. Udržují tak jednotu sekty a podporují zdání své výlučnosti jako vybrané skupiny.

Například Svědkové Jehovovi neoslavují narozeniny, Vánoce ani Velikonoce. Nesmějí vzít do ruky zbraň. Svědkové Jehovovi nevolí ani nemají potřebu vyjádřit příslušnost k nějaké straně či národu. Nesmějí dokonce přijmout transfúzi krve, byť v ohrožení života sebe, nebo svého dítěte. Avšak nedá se říct, že jde o sektu v pravém slova smyslu, neboť tato organizace je v České republice státem registrovaná a to od 1. září roku 1993. Organizace, které jsou sektami nemají státem udělenou registraci. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi má stejný právní a společenský statut jako například Katolická církev. Ve znění zákona jsou tedy Svědkové Jehovovi státo tvorní občané, a to nejen v Česku. Navíc Svědkové Jehovovi nejsou na rozdíl od Katolické církve žádným způsobem napojeni na státní ani žádný regionální Český finanční rozpočet. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi si takto sami plně hradí své náklady.

3.1.3 Ovlivňování myšlení

Ovlivňování myšlení znamená v psychické manipulaci důkladnou převýchovu členů novou naukou zhoubného kultu a osvojení si nového způsobu vyjadřování. Člen sekty nemusí myslet, neboť ideologie sekty myslí za něho, přestože jazyk a řeč jsou prostředky myšlení, ovlivňuje se především způsob vyjadřování. Dogma je vyjadřování zjednodušenými větami, kultovními frázemi, výrazy srozumitelnými jen členům sekty. Stále se opakují stejné informace, mluví se donekonečna o tom stejném stejnými slovy – o kultovním učení a „pravdě“ sekty. Kritické výroky o své sektě jsou odmítané jako lži, které šíří ďábel a nepřítel sekty. Členové se učí blokovat své myšlenky tak, že kdykoliv se člověk přistihne se špatnou (rozumově kritickou) myšlenkou, má ji potlačit a zahnat a obnovit tak svou duševní rovnováhu. Jen tak postupně dospěje k pravdě. Na usměrňování myšlení se používají různé metody: soustředné modlitby, mluvení i tiché recitace, rozjímání, meditace a zpěv, každodenní si opakování pravidel sekty, odříkávání mantry (zvuková formulace vyjadřující božstvo. Sekta Hare Krišna například vyžaduje odříkání šestnáctislovní mantry 1 728× denně. Když si představíme, že je to 27 648 stále se opakujících stejných slov a na jejich vyslovení potřebuje člen sekty asi pět hodin denně, vidíme že na jeho vlastní rozjímání skutečně nezůstane čas ani duševní síla.

Pravidla kultu mohou být vydané i v knižní podobě a člověk je má každý den číst (např. třikrát denně každou kapitolu po 30 dní a pokud jeden den zapomene, musí se vrátit na začátek). Takto se pravidla dostanou do povědomí a stanou se součástí nové identity člověka. Začne se chovat a myslet podle těchto pravidel.

3.1.4 Ovlivňování citění

Ovlivňování citění se sekta snaží psychickou manipulací ovládnout a zúžit rozsah lidských citů. Nejvhodnějšími prostředky na manipulaci je vzbuzování pocitů viny a strachu. Člověk ovládaný těmito pocity je poddajný a poslušný. Členové sekty jsou vedeni k tomu, aby se obviňovali sami sebe za své „selhání“ a aby s vděkem přijímali upozornění na své nedostatky. Selhat přitom znamená mít pochybnosti o sektě a jejím učení. V členech sekty je vzbuzovaný také strach z vnějšího prostředí, který sektu pronásleduje, protože hlásá pravdu. Prohlašuje se, že ten, kdo žije mimo kult, žije v říši zla a pokud sektu opustí, stane se mu něco zlého. Nepřáteli se stanou rodiče, kamarádi, manželé, děti – jednoduše všichni ještě včera blízcí lidé, pokud nevstoupí do sekty též. Často se vyžaduje od zmanipulovaného člena přerušování všech styků s nimi, aby nemohl být ovlivněn „nepřítelem“. Nejvíce se cení

poslušnost a oddanost sektě, která je odměňována pozorností vedoucích, pochvalou, uznáním a postupem v žebříčku sekty. Odměna a trest za tu samou činnost se často střídají, což vyvolává protichůdné pocity a zmatek v cítění člověka. Pěstuje se tak v lidech pocit bezmocnosti a závislosti na sektě, snižuje se sebedůvěra člověka a zvyšuje se se jeho nejistota. Ochranu hledá v sektě. Člověk ovládaný strachem není potom schopný odejít ze sekty, i pokud vnitřně nesouhlasí s jejími dogmaty a způsoby. Představitelé sekty to zneužívají a prohlašují na veřejnosti, že každý může ze sekty kdykoli odejít a vzbuzují tak dojem, že členové mají svobodnou vůli a zůstávají v sektě dobrovolně. Zmanipulovaný člověk však není schopný samostatného a svobodného rozhodnutí. Moonova sekta dokonce určuje, koho má člověk milovat a vybírá pro něj vhodného životního partnera podle fotografie. Do manželství vstupují hromadně (v říjnu 1970 v Soulu 791 párů), ačkoli se nikdy předtím osobně nesetkali ani nepoznali. První tři roky je intimní soužití zakázané. Na dosáhnutí všech těchto změn se v psychické manipulaci využívají často hypnotické postupy.

Manipulátor opakuje určité působivé věty monotónním hlasem, stále si vynucuje pozornost, často vyzývá k meditaci, celkově působí velmi uvolněně, čímž se člověk dostává do stavu transu, a vůbec o tom neví. Stav transu je odlišný od stavu normálního vědomí, protože pozornost je obrácená do vnitra. Dochází k celkovému uvolnění, což je pro člověka příjemný zážitek a touží prožívat tento stav opakovaně. Navenek se projevuje zpožděním mrkacího a polykacího reflexu, uvolněným a prázdňným, nic neříkajícím výrazem obličeje. Kritické schopnosti klesají a člověk nekriticky podvědomě přijímá iracionální, rozumem nepochopitelné a nelogické názory, předkládané v takovém stavu a podléhá hlásné víře.

Zhoubné kulty a sekty mění psychickou manipulací vztah člověka ke své minulosti, kterou má celou zavrhnout, manipulují jeho přežívání minulosti tím, že mu přesně naprogramují život pro sektu a pouze pro ni. Budoucnost je většinou ohrožená apokalypsou, které datum určuje vůdce sekty. Člověk neustále žije ve stavu očekávané katastrofy a nekonečného vysvobození.

Poznámka: Někdy se můžeme setkat s termínem brainwashing – vymývání mozku, který se v médiích a ve veřejnosti nesprávně zaměňuje s psychickou manipulací. Vymývání mozku používali jako způsob vynucené „pravdy“ například komunisté při politických procesech v padesátých letech a fašisti v druhé světové válce. Vymývání mozku je prostředek

vysloveně donucovací. Člověk ví, že je v rukou nepřítele, je vězněný fyzicky mučený, psychicky vydíraný a ohrožený na životě. V takových podmínkách pod vlivem pudu sebezáchovy náhle mění své názory a přiznává vnucovanou pravdu. Pokud se člověk vrátí zpět do svého prostředí, vrací se ke svým původním názorům a umí zdůvodnit své konání. Psychická manipulace zneužívání sektami je hlubší a důmyslnější. Nepoužívají fyzické násilí na to, aby změnily názory člověka. Manipulátoři jsou proto považováni za rovnocenné lidi, takže se člověk necítí být ohrožený a ochotně s nimi spolupracuje netušíc, že je pod vlivem psychické manipulace. Dělá to, co se od něj vyžaduje. Nesprávná záměna těchto dvou pojmů sekty zneužívají na svou obhajobu, pokud tvrdí, že u nich vymývání mozků a násilí neexistuje, a členové k nim vstupují a věří jejich pravdě dobrovolně.

3.2 SEKTY/EXTRÉMISTICKÁ Hnutí A MLÁDEŽ

Existuje hned několik lehkou definovatelných důvodů. Mladí lidé reagují na současné dění ve světě velmi citlivě. Jsou si vědomi, že v mnoha oblastech je takřka za pět minut dvanáct a snaží se najít správný recept, který by odstranil, pokud možno naráz všechny soudobé problémy jako jsou války, násilí, hlad, chudoba, nemoci, kolaps životního prostředí, nezaměstnanost atd. Pro „záchranu“ světa jsou proto ochotni obětovat všechno, dokonce i sami sebe. Jejich bezhraniční idealismus potom už jen zneužívají bezohlední šarlatáni.

Dalším důvodem je, že pro většinu lidí je dnešní dynamický svět nepřehledný a složitý. Hlavně mladí lidé se v něm cítí celkem ztraceni, nemohou najít své místo ve společnosti, hledají vlastní identitu a poslání, množství možností a informací se ně sype ze všech stran a oni nevědí, kterým směrem se vydat. Vyznat se v tomto bludišti jim připadá nemožné, nebo příliš složité. Jako by každý měl jinou víru, jiné názory, jinou stupnici hodnot. A potom tu jsou sekty, každá z nich nabízí odpovědi na všechny otázky, každá z nich má patent na pravdu.

Podobně zmateně na lidi působil i přelom tisíciletí, což je ojedinělým jevem, vždyť celá historie zachycuje stejné pocity lidí na prahu zlomových letopočtů. Mnozí mají strach ze složité moderní společnosti s mnohými rozličnými vlivy a rozpory, strach z nepředvídatelně rychlého vývoje výpočetní techniky, strach z nových smrtelných chorob. (V současné době má na psychiku mladých lidí velký vliv pandemie Covid19). Všechny podobné obavy se potom odráží ve vizích o zániku světa. Tento strach navíc rozdmýchávají různí všelijací „proroci konce světa“, kteří v lidech vytvářejí vizi blízkého „dne posledního soudu“: konec je blízko. „jak dnes v noci zemřeš, dostaneš se rovnou do pekla, proto se hned obrať k Ježíšovi!“

Z toho všeho je zjevné, že východiskovým bodem pro destruktivní kultury jsou nejrozličnější nedostatky, konflikty a rozporuplné životní situace jedinců. Vždyť kdo nepocítuje touhu po svobodě, jistotě a štěstí, po harmonickém vztahu, splněném životě a pevných životních cílech? Mnohé z těchto skupin předstírají, že dokážou jednoduchým způsobem splnit tyto tužby. Konečně se zdá, že pochybnosti o pravdách se zdají zbytečné, zápas o odpovědi ukončený, problémy vyřešené...zdá se, že byl vytvořen nový šťastnější svět...Ale za jakou cenu? Jakou cenu musíme zaplatit za přijatou nabídku zdánlivě dát životu smysl?

„Mohu vejít o popovídat si s Vámi o Bibli?“ „Kupte si...., přispějete tím na práci misionářů“ „Mohu si s Vámi promluvit o Vašem životě?“ Nebo smutně proslavení „verbovači“, postávající v pěší zóně s brožurkou v ruce netrpělivě číhající na své oběti...Každý z nás se už zřejmě setkal s něčím podobným, vždyť hlavním zájmem destruktivních kultů je získání nových přívrženců a šíření učení. Rozdíl je jen v tom, že dnes se nábor do nových sekt dělá mnohem rafinovanějším způsobem. Na zdánlivě neutrálních akcích, v klubech pro mládež, v kinech, na koncertech, na přednáškách. Michal povídá o setkání se „*super lidmi se správnými názory*“ Petra vám poví o nové skupině, „*kde konečně cítí absolutní porozumění*“. Na ulicích se na vás z plakátů mile usmívají neškodně vypadající guru a zvou vás na různé meditace. Jiné seriózní letáčky vám nabízí kurzy řečnictví, rozvíjení osobnosti, výuku jógy nebo autogenního tréninku, častá je ze strany sekty i organizace nějaké „*vědecké*“ akce nebo náboru v studentských organizacích, politických stranách, podnikatelských poradách atd. To, že obchod s bioprodukty na rohu ulice nebo věrohodně působící seminář je v rukou nějaké sekty, není vůbec zřejmé. A v tom právě tkví nebezpečí. V tomto případě pomůže jen jedno – rychle zjistit, zda se nejedná o skupinu s autoritářskými znaky, pokud ano, tak s ní okamžitě a navždy přerušit styky. Nikdy se nepokoušet o dobře míněnou diskusi se snahou otevřít členovi sekty oči, nebudete mít úspěch. Právě naopak, může se celkem lehko stát, že se do sítě sekty zamotáte sám, zkušenosti a psychologickými triky dobře vyzbrojení „*verbovači*“ mají totiž dokonale nacvičenou taktiku a ví své vzdušné zámky prodávat tak přesvědčivě, že jen málokdo dokáže odmítnout.

„Oslovení v souvislosti s destruktivními kulty je cosi, jako technický příspěvek pomocí kterého „*misionář*“ cílevědomě pátrá po nedostatcích svého partnera v rozhovoru, aby mu nabídl svůj „*patent*“ na překonání všech krizí. Těmto skupinám však nejde o to, aby nedostatky odstranily, nebo pomáhaly zvládnout problémy, ale aby zdánlivými odpověďmi na všechny otázky získali nového člena. Při prvních setkáních jde vždy o vybudování důvěry, do očí bijící je imponující přátelskost a srdečnost. Časté jsou otázky typu „*Jsi šťastný*“ apod., na které nikdy neexistují stoprocentní odpovědi...

3.2.1 Psychotriky

Členové autoritářských svetonázorových skupin nejsou svatí vznášející se deset centimetrů nad zemí, nemůžeme jim však upřít, že jsou velmi zkušenými vůdci. Jejich postup při „*lovení*“ nových oveček se všeobecná dá shrnout do několika bodů:

- **jsem tvůj nejlepší přítel:** Verbovači jsou vedení k tomu, aby se svým protějškem udržovali stálý přímý oční kontakt, což vyjadřuje otevřenost a sílu, ale i sympatie, náklonost a pochopení. Aktivní poslouchání a rafinované techniky vedení rozhovoru vyvolávají v člověku pocit důvěry a přátelství. To se ještě víc prohlubuje při dalším kontaktu, kdy je nový člen vítáný se srdečným zájmem: „*To je super, že jsi zase přišel!*“, „*Všichni jsme na Tebe čekali!*“ atd. Potencionální člen je přímo zahrnován láskou a porozuměním, což se často označuje termínem „*lovebombing*“, okouzlení: Členové sekty se předvádějí rozzářenýma očima a veselým smíchem, což má být důkazem dobrého života ve skupině.

Velmi častý je i trik nasazování opačných pohlaví při „*lovebombingu*“ což někdy přechází až do „*sexuální mise*“:

- **destrukce osobních jistot:** Po dvou úvodních fázích přichází zničení všeho, co člověk považoval za správné, čemu věřil, v co doufal. Všeho, co předcházelo příchodu k sektě je označené za zlé a zkažené, rodinu, přátelství a práci nevyjímaje. Tím, že se definitivně zbaví jedné části osobnosti adept pocítuje něco jako znovuzrození nebo očištění, jednoduše všeho, co doposud zkazil hodí za hlavu a začíná znovu.
- **psychomanipulace:** Je to jistý druh osobnostní proměny, která je dosažena pomocí různých nátlakových prostředků, jako je například nedostatek spánku, jednolitá strava, soustavné omílání pouček o správnosti učení sekty – to vše vede k změně životních postojů a duševní přeměně. Výsledkem psychomanipulace je ztráta cílů a přání, ztráta osobnosti, tvořivosti, fantazie, otupělosti, neustálý pocit strachu. Život jedince se náhle řídí jinými principy, svět vidí novým pohledem, jeho okolí se mění v nepřátele, proti kterým je třeba bojovat. Za normální se považuje i takové chování, které by předtím bylo chápáno jako absolutně nemorální. To vše má za následek vytvoření si úzkého vztahu s členy sekty, pokud se jedinec cítí bezpečně už jen se svými spoluvěřícími. Po počátečním zdání štěstí tedy přichází tvrdý pád v podobě nejistoty, strachu, vnitřního boje. Většina nováčků v této fázi ukončí toto vnitřní utrpení se skupinou a dobrovolně se podřídí její autoritě.

3.2.2 Typická oběť sekty

„Mě by takto nenachytali, když nejsem vůbec věřící!“ S podobnými názory se při diskuzi o sektách setkáváme velice často. Navzdory tomu, že tyto a podobné výroky prohlašují jejich autoři s naprostým přesvědčením a bez jakýkoliv pochybností, bohužel se většinou mýlí.

Takřka všichni totiž vychází z představy sektáře, jako nějakého „pomatence“, který nemluví o ničem jiném, než o spasení, přičemž neví že nabídka dnešních sekt už dávno nezahrnuje jen modlení, ale je široká, že by si z ní dokázal vybrat každý. V mnoha případech se tedy do spárů sekty dostávají lidé, o kterých by vůbec nikdo nepředpokládal, že si nechají něco namluvit. Další častý a zároveň mylný názor, je vytváření falešné představy, že sektám může podlehnout jen psychicky narušený a nevyrovnaný jedinec, nebo životní ztroskotanec. Právě naopak, pokud někdo ve skupině vážně onemocní, ať už tělesně nebo duševně, je často bez milosti vyloučen. Členové sekty musí přeci vydělávat peníze a získávat nové členy, a to mohou zvládnout jen zdraví, zdatní a výkonní jedinci. Pravdou tedy je, že typicky člen sekty je ve věku od 25 do 50 let, slušně vydělává, rád se vzdělává a častokrát má akademický titul. Jednoduše řečeno mladý, inteligentní, úspěšný!

3.2.3 Závislost na sektě

Psychický stav oběti autoritativních skupin a oběti drogové závislosti je takřka totožný. Stejně jako při drogové závislosti začíná všechno fantastickým „šlehem“ – báječným zážitkem zvláštního druhu. Všechny problémy a vztahy jsou jedinci náhle lhostejné, „konzument“ první „dávky“ z kuchyně sekty se cítí jako v sedmém nebi. Oběť je fascinována. Pocit úžasného štěstí je vyvolaný triky jako „lovebombing“, budoucnost je opisována v těch nejružovějších barvách, „Osvícení“ častokrát probíhá při slavnostních příležitostech, kde se dají využít prostředky davově psychózy (strhující hudba, meditace, roztleskávání, vonné tyčinky atd.), které v lidech vyvolávají buď hysterii a silnou emotivní atmosféru, nebo tajuplné ponoření do sebe. Po okamžicích dokonalého štěstí, přichází těžké chvíle. Namísto očekávaných „šlehů“ se dostavuje nuda, nezáživná práce pro skupinu. Oběť poslouchá jen to, jaká je špatná a hříšná, proto se zvýšeným úsilím, disciplínou a oddaností snaží dosáhnout toho, aby byla znovu hodna účasti na vytouženém zážitku. Ten je jí v malých a střídmych dávkách čas od času dodáváný Tato metoda cukru a biče vyvolává v oběti pocit podobný jako drogové závislosti: jedinec se v duchu neustále zabývá jen tím, jak se dostat k další dávce a je ochotný pro to udělat nebo snést skoro vše.

3.3 ROZDĚLENÍ SEKT A EXTRÉMISTICKÝCH SKUPIN

Typy sekt a jejich charakteristika

3.3.1 Náboženské sekty

Jsou orientované na náboženskou víru vycházející z bible (ale ji různě překrucují), nebo orientálních nauk, případně takových dogmat, které jsou výmyslem zakladatele nebo shlukem všech možných zásad z různých božstev.

Názvy některých z nich: Radžníšova sekta (Osho), Haré Krišna, Srí Chinmoy – Šrí Činmoj, Eckankar – Starověká věda o stěhování duše, Svatyně lidu, Moonova sekta – Církev sjednocení, Světová církev boží, Univerzita biblického přátelství, Mormóni – Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní, Boží děti – Rodina lásky – Rodina, Křesťanská věda, Scientologická církev – Deanetika, Bhagwanovo hnutí, The Way International – Mezinárodní cesta – Cesta, Satanské kultury.

3.3.2 Politické sekty

Jsou organizované okolo určitého politického dogmatu, které je podle nich jedinou správnou cestou k vyřešení celosvětových problémů, záchranu před zbídačením, AIDS, hladem, spolužitím národů a podobně.

Názvy některých politických sekt: Árijský národ (The Aryan Nation), Dělnická demokratická strana Kalifornie, Evropská dělnická strana – do nichž patří spolky: Koalice proti drogám, Club of Life Akademie pro humanistické studie. Zakladatel Evropské dělnické strany La Rouché a šest jeho spolupracovníků byli odsouzeni v roce 1989 na dlouhé roky vězení.

3.3.3 Psychoterapeuticko-výchovné sekty

Zprostředkovávají duchovní vize a osvětlení prostřednictvím „psychoterapeutických“ soustředění a seminářů zaměřených na změnu osobnosti, která je jediným receptem na plnohodnotné prožití života. Okamžitě po „psychoterapii“ má každý účastník pocítit změnu sám na sobě a vyřešit všechny své dosavadní problémy bez jakýchkoliv těžkostí.

Každému účastníkovi je doporučený další vyšší stupeň takových soustředění, přirozeně za ještě větší honorář. „Terapeuti“ nemají odborné psychologické vzdělání, jejich působení je proto amatérské a nezodpovědné. Často způsobí propuknutí duševních chorob.

Názvy některých z nich: Scientologická církev – Dianetika, Univerzální život, Hnutí New Age – (Nový věk). Hnutí New Age je založené na ezoterice, zakladatel neexistuje, vzniklo z různých náboženství a filozofických světónázorů, zatím nemá jednotnou organizační strukturu. Pochybnou zásluhu na využívání psychoterapeutických technik v zhoubném kontextu mají psychiatři Stanislav Grof a jeho manželka Marie (holotropní dýchání), profesor psychiatrie Abraham Maslow a organizátoři Esalenu Michael Murphy a Richard Price. EST Werner Rhard and associates – Erhardtovy výcvikové semináře nebo novější Fórum – Výcviky, které organizuje EST, se může zúčastnit až 300 lidí naráz, každý zaplatí 400 dolarů, takže zisk je 120 000 dolarů za víkend. Tato skupina je zároveň zakladatelem a propagátorem tzv. Hunger projektu (hladový projekt, projekt proti hladu), který však není žádným programem na skutečné vyřešení hladu ve světě, případně pomoc postiženým hladem, jak by možná naivní čtenář z názvu očekával. Z jejich majetku 8 milionů dolarů nebylo použité na skutečnou pomoc hladovým téměř nic.

3.3.4 Komerční sekty

Pro tyto kultury, které se skrývají pod názvy různých obchodních společností je božstvím zisk, peníze, hmotný majetek. Pro zvýšení zisku z prodeje neváhají zneužívat pojmy a hodnoty jako je zdraví, ekologie, pomoc bližním. Věří v sílu financí, úspěchu za každou cenu a shromažďování majetku. Jsou většinou organizované v pyramidových formách, prodeje různých výrobků nebo v několika úrovněových organizacích (zneužití tzv. multi level marketingu – MLM, (což znamená vícestupňový prodej), kde slibují rychlý zisk a výborný výdělek. Ten však mají zaručený jen pro vyšší postavení v žebříčku a zakladatelům těchto kultů.

3.3.5 Extrémismus

Ústava České republiky uvádí tento pojem jako velice nejednoznačný, neboť se k němu pojí řada definic. Pojmem extrémismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních a zákonných norem. Vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. (web: mvcr).

Rozlišujeme 3 druhy extrémismu:

- a) pravicově orientovaný – prezentovaný prosazováním myšlenkami rasismu, fašismu, nacismu a neonacismu,
- b) levicově orientovaný – prezentovaný anarchistickými a antiglobalistickými myšlenkami
- c) nábožensky orientovaný – prezentovaný náboženskými uskupeními, které svou ideologií a názory mohou ohrožovat život, zdraví nebo majetek osob a porušovat závažné právní předpisy.

Pravicově orientovaný extrémismus

Pravicový extrémismus je charakterizován zejména nacionalismem, antisemitismem, xenofobií a nenávisť vůči příslušníkům národnostních menšin a etnických skupin. Vychází z ideologie nacistického Německa, uctívá tradice a symboliku Třetí říše.

Levicově orientovaný extrémismus

Ideologie levicových extrémistických skupin čerpá z myšlenek komunistů nebo anarchistů. U skupin s prokomunistickou orientací je orientací nevráživost vůči určitým vrstvám obyvatelstva motivovaná především sociálními rozdíly. Anarchisté zase odmítají jakoukoliv autoritu, státní moc a právní pořádek a hlásají neomezenou svobodu jedince

Nábožensky orientovaný extrémismus

Náboženský extremismus využívá náboženství k prosazování takových zájmů, které vedou k nastolení nebo udržení teokratického režimu anebo k výrazné netoleranci k osobám jiné víry (které netolerantní nejsou) či k excesivnímu omezování práv a potlačování lidské důstojnosti příslušníků vlastního náboženského směru. Náboženský extremismus se projevuje jak ve vyhraněných proudech velkých náboženství (v jejichž rámci působí i umírněné demokratické proudy), tak i v podobě ucelených – zpravidla menších – extremistických sekt a kultů (Bötticher, Mareš, 2012, s. 281-286)

4 PREVENCE DELIKVENCE MLÁDEŽE

Pokud máme pojem prevence charakterizovat jedním slovem, mohli bychom jej přirovnat ke slovu předcházení. Pokud bychom jej specifikovali na kriminalitu mládeže, můžeme říct, že prevence kriminality mládeže se rovná předcházení, ochrana mládeže před kriminalitou. Je to vědecky zdůvodněné, záměrné, cílevědomé, plánovité a koordinované působení na příčiny a podmínky kriminality mládeže s cílem odstranit ji nebo ji vhodným výběrem forem a metod působení alespoň z části eliminovat, případně její negativní projevy omezit a současně podporovat vytváření antikriminogenních podmínek. Komplementárním pojmem k pojmu prevence kriminality mládeže, je pojem represe kriminality mládeže, který znamená potlačení tohoto jevu za použití násilných, ale zákonných prostředků.

Nejúčinnější formou boje proti trestné činnosti mládeže je předcházení a odstraňování příčin a podmínek, které ji umožňují, respektive ulehčují, a to formou preventivních aktivit, které jsou podle zkušeností z ostatních vyspělých demokratických států účinnější a méně ekonomicky náročné než represivní opatření. Preventivními opatřeními se vytvářejí podmínky pro to, aby se nimi dodržování zákonů vyplácelo. Pokud navzdory tomu dojde k jejich porušení, nastupuje represe. Účinná prevence snižuje potřeby represe. Represe zase špatně pozitivně posiluje prevenci. Při prevenci kriminality je třeba mít na zřeteli, že kriminalita je jen jediným projevem, respektive druhem sociální patologie. K dalším sociálně patologickým jevům patří například drogová závislost a alkoholismus, prostituce, sebevraždy, ale i jiné sociální jevy, které se odchyľují od normálu v takové míře, že je to již nad rámec jejich běžné variability.

Prevenci kriminality mládeže můžeme rozdělit na:

1. Sociální prevenci
2. Situační prevenci
3. Viktimizační prevenci

Sociální prevence je všeobecnou prevencí všech sociálně-patologických jevů. Může být i specifickou prevencí, neboť bez sociální prevence by prevence kriminality mládeže nebyla úplná. Podstatou sociální kriminality mládeže je vytváření příznivých společenských podmínek v oblasti ekonomické, sociální a kulturní, výchovně vzdělávací, v zaměstnanosti, podmínkách pro využití volného času, v růstu životní úrovně, v oblasti duchovního života,

v humanizaci a zkvalitňování způsobu života společnosti jako celku, v sociální integraci každého jedince. Při sociální prevenci kriminality mládeže jde tedy o vytváření společenských a ekonomických podmínek, aby mládež v páchání trestných činů nepokračovala. Ne vždy však pomáhá tato sociální prevence. Jsou známé skutečnosti, že například v oblasti s vysokým stupněm zaměstnanosti se někdy vyskytuje vyšší kriminalita mládeže než v oblastech s nižším stupněm zaměstnanosti. Účinná sociální prevence kriminality mládeže se musí realizovat na základě velmi kvalitní komplexní analýzy sociální situace a musí se spojit s různými druhy specificky orientované prevence kriminality mládeže. Pro tuto složitost problematiky je účinnost v oblasti sociální prevence kriminality mládeže jen těžko měřitelná, což však neznamená, že se nedá měřit vůbec. (Bubelíny, 1998, s. 11).

Situační prevence. Její význam spočívá v tom, že na straně jedné ztěžuje pachateli spáchat trestný čin a na straně druhé zvyšuje pravděpodobnost odhalení reálného pachatele. Vycházíme přitom z toho, že určité druhy kriminality se objevují v určitém čase, na určitém místě, za určitých okolností a dopouštějí se jich určité druhy pachatelů. Mezi základní formy situační prevence kriminality mládeže patří:

- Klasická forma
- Technická forma
- Fyzická forma
- Režimová forma

Tento druh prevence kriminality se využívá hlavně u majetkových trestných činů. Jeví se jako efektivní ochrana a je vysoce účinná, hlavně tehdy, pokud se aplikuje na konkrétní situace, ne podle modelového použití. Je poměrně levná a výsledky jsou měřitelné. Situační prevence se ještě zvyšuje, pokud se zkombinuje s opatřeními sociální prevence kriminality mládeže a s prevencí viktimizace.

Viktimizační prevence je odvozená od latinského slova *victima* – oběť. Je tedy směřována tak, aby se člověk nestal obětí trestného činu.

Rozlišujeme pojmy:

- Viktimizace – proces stávání se obětí.
- Viktimita – určitá náchylnost, predispozice člověka stát se obětí trestného činu.

Pro viktimizační prevenci je nejcharakterističtější to, že dojde k aktivizaci lidí na ochranu svého života a zdraví, svého majetku. Toto se může uskutečňovat:

- Všeobecně – vůči všem lidem, hlavně vzděláváním a informováním o nebezpečí kriminality.
- Konkrétně – adresně ke konkrétnímu jedinci, nebo sociální skupině, hlavně formou individuálního nebo skupinového poradenství.

Prevenci kriminality mládeže můžeme z hlediska stádia vývoje dělit na:

- Primární prevenci
- Sekundární prevenci
- Terciální prevenci

Primární prevence je druh prevence, úzce spjatý s dětstvím a dospíváním mladého člověka. Je to působení na nejširší veřejnost, která ještě nemusela dojít ke kontaktu s kriminalitou mládeže. Za nejdůležitější faktor primární prevence můžeme považovat rodinu, vztah obou rodičů k dítěti, ale hlavně laskavý vztah matky. Znamená to, že by bylo vhodné a účinné se zaměřit s poučením směrem k nastávajícím matkám, hlavně v tom směru, jak kvalitně vychovávat svoje dítě. Jde o takovou výchovu, která respektuje dítě a vytváří pro něho chápající a laskavé prostředí. Každý trestný čin nezletilého by měl být posuzován pedopsychiatrem, přičemž by měl být posuzován individuálně a v souvislosti s rodinným i společenským prostředím. Primární prevence je všeobecně zaměřená na celou

populaci, na vytváření podmínek pro socializaci, zdravý vývin a rozvoj osobnosti člověka a na prevenci viktimizace.

Sekundární prevence by se měla vykonávat v co nejpozdějším věku rozvoje jedince. Na sekundární prevenci připadá významná úloha hlavně škole. Škola má napomáhat všestrannému růstu nezletilého, především výchovným působením, ale i mravní výchovou. Tento druh prevence je zaměřený hlavně na rizikové skupiny osob, nebo na jednotlivce u kterých je pravděpodobnost, že se stanou pachateli, nebo oběťmi určitého druhu trestné činnosti. Bylo by vhodné, aby se na řešení tohoto problému vyčlenila potřebná profesionální skupina pracovníků, kteří by se zabývali touto problematikou. Mělo by jít zejména o odborníky z kruhu učitelů, pedagogických pracovníků, psychologů, kolektivy výchovných pracovníků v nápravných zařízeních.

Terciální prevence se zaměřuje hlavně na skupiny a jedince, kteří se už dopustili trestné činnosti, nebo se už stali její obětí. Zahrnuje aktivity a opatření zaměřené na kriminálně narušené jedince nebo skupiny osob, na jejich sociální prostředí, příčiny a podmínky vzniku toho druhu trestné činnosti stejně jako na oběti. Preventivní opatření směřující k předcházení a zamezení trestné činnosti nezletilých se realizují následujícími preventivně-výchovnými metodami:

- Metoda preventivně-taktických opatření – tato metoda se používá hlavně při dohledu nad zájmy osob a závadnými skupinami nezletilých, vyčleněnými objekty při různých kulturních a společenských akcích, kde dochází nejčastěji k páchání trestné činnosti nezletilých.
- Metoda preventivně-technických opatření – tato metoda se v praxi využívá hlavně při násilné trestné činnosti. Spočívá například v budování pouličního osvětlení, či kamerového systému na místech, kde dochází nejčastěji k páchání trestných činů, loupeží a podobně.
- Metoda administrativně právních opatření. Tato metoda má v praxi důležité místo, protože ji využívá zákon 218/2003sb.v trestním zákoníku u těch skupin nezletilých, kteří se dopouští velmi závažné trestné činnosti.
- Metoda spolupráce s orgány, organizacemi a občany. Zde můžeme zařadit hlavně tematicky zaměřené besedy a přednášky v domech dětí a mládeže, publikace článků v novinách, časopisech a na internetu, stejně jako různé relace v médiích.

K tomu, aby byly preventivní aktivity účinné, je třeba vytvořit celospolečenský systém prevence, který bude působit na celém území České republiky. Všechny sociálně-patologické jevy jsou propojené a neexistují izolovaně. Proto do této činnosti bude třeba zapojit všechny státní orgány a organizace, které obsahem své činnosti mohou participovat v boji proti kriminalitě mládeže a jiným negativním jevům společnosti. Je potřebné dosáhnout, aby se do boje proti trestné činnosti mládeže zapojily nejen orgány činné v trestním řízení, ale i další, zejména školství, zdravotnictví, orgány místní státní správy a samosprávy i nestátní orgány jako například církev, charitativní organizace, soukromý sektor.

Pokud se na vzniku delikvence a kriminality mládeže podílí více činitelů, u každého jedince mohou být dominantní jiné faktory. Je třeba pochopit, že kromě vývojových zvláštností období dospívání a adolescence, když se formují názory, postoje, hodnoty mladého člověka a jeho celkové chování i mravní návyky. Proto je potřebné, abychom brali do úvahy možnost nápravy delikventního, antisociálního chování, neodsoudili a neodepsali mladého člověka, dokud jsme nevyčerpali všechny možné způsoby jeho převýchovy, nebo ovlivnění cestou úsilí rodičů, školy, vychovatelů širokého okolí. Vlivem společenských změn i větší konkurence na trhu práce bude mládež konfrontovaná s takovými životními situacemi, jako je nezaměstnanost, nedostatek finančních prostředků a samozřejmě bude přibývat i množství dobrých pomocníků, kteří se mladého ztroskotance rádi ujmou. Dealeři drog, kriminální podsvětí, inzeráty zajišťující vysoké výdělky, prostituce, síť organizovaného zločinu a peníze vždy nabízejí jen dvě alternativy. Buď budeš vydělávat poctivě, nebo budeš šikovný, budeš se pohybovat mimo zákon a budeš mít všechno. Kdo si jakou alternativu zvolí, závisí od výchovy, mravních norem člověka.

Právě proto je třeba k práci s mládeží s poruchami chování a s kriminální zkušeností přistupovat s pedagogickým optimismem, protože v právě v tomto období je ještě možnost zastavit kriminální kariéru mladistvého účinnými metodami převýchovy. V dospělosti je už změna v myšlení, chování, v životním stylu jen málo pravděpodobná. „Proto nejde zapomínat především na výchovu mladých lidí i cestou výchovných a nápravně-výchovných zařízení, škol a zkušených odborníků, kteří vhodným naplněním volného času mládeže mohou dát účinnou alternativu jedincům žijícím v rizikovém prostředí, které jim nabízí a bude nabízet dostatek pokušení a možností, jak snadněji žít“ (Hupková – Sejčová, 1997, s. 26-27)

4.1 PREVENTIVNÍ PROGRAMY

V posledních desetiletích se kriminalita stala masovým sociálním jevem. Koncentruje se především do velkých měst a promyšlených seskupení s vysokým počtem navzájem anonymních migrujících osob. Městské obyvatelstvo je ohrožené zejména pouliční kriminalitou, krádežemi, loupežnými přepadeními. Jedním z řešení je vytváření projektů preventivních aktivit, které mohou být různého druhu pro různé skupiny lidí

4.1.1 Sportovní aktivity

Jejich cílem je smysluplné trávení volné času, zajištění dohledu nad dětmi a mládeží a jejich aktivitami. Pomáhají dotvářet prostředí vhodné pro nenásilné uplatňování sociální prevence a sociální intervenci a též zlepšují vybavenost územních celků. Snaží se posilovat vlastní bezpečnost sportujících a dosáhnout respektování daných pravidel. Je v jejich zájmu zpřístupnit sportovní aktivity i pro sociálně handicapovanou veřejnost. Cílovou skupinou těchto aktivit je široký okruh neorganizovaných dětí a mládeže, toulajících se po ulicích, sídlištích a sdržujících se do skupin. Dále to jsou děti a mládež, kteří se věnují sportu v nevhodném prostředí a děti pocházející z kriminálního prostředí. Tyto aktivity mohou děti vykonávat na školních hřištích přístupných veřejnosti. Při vytváření areálů je důležité zohlednit zájmy uživatelů a účel, ke kterému mají sloužit. Další možností jsou menší sportoviště, kam patří malá mezibloková hřiště pro míčové hry, betonové stoly pro stolní tenis, venkovní posilovny atd. Lákavou atrakcí může být uskutečnění sportovních turnajů mezi uživateli sportovišť. Správně ohraničená dostupnost a zároveň dostatečná vzdálenost od bytových zón s dodržováním bezpečnostních předpisů jsou hlavní kritéria charakteristické pro víceúčelové sportovní areály. Význam má také dostupné sportovní vybavení a potřeby jako např. balóny, síť, hokejky apod. Tyto aktivity zapůjčují správci hřišť a vychovatelé volného času.

4.1.2 Zájmové aktivity

Cílem je vyplnit smysluplným a vhodným způsobem volný čas cílové skupiny zájemců. Za cílovou skupinu se považují ohrožení lidé libovolného věku. Zájmové aktivity mají za cíl podněcování ohrožených a rizikových osob, zabránit jejich pocitu odloučenosti a integrovat je do společnosti. Pro tyto zájmové aktivity je charakteristická jejich pestrost a možnost nepravidelné účasti a bezplatnosti. Nejčastěji se jedná o společenské hry, různé aktivity, výlety mimo město, sport, letní tábory, umělecké aktivity, ale také například netradiční

sporty, bojové umění, posilování, tanec, zpěv a hry na hudební nástroje. Tyto aktivity se dělají pro rozličné skupiny dětí a mládeže. Rozlišujeme více typů zájmových aktivit:

- Dlouhodobé pobyty – trvají minimálně týden, řadí se sem tábory, zimní lyžařské výcviky a turistické tábory. Pobyty neplní pouze rekreační funkci, ale jde i o nácvik společenského chování, výchovu ke zdravému životnímu stylu, besedy o volbě povolání, závislostech, kriminalitě.
- Krátkodobé pobyty – mají význam v osvojování si nových sociálních schopností. Jde o víkendové výlety, turistiku poznávání nových přírodních a kulturních památek.
- Jednorázové pobyty – mají formu jednodenních výletů a kulturně-sociálních akcí, které jsou výročními a prezentačními akcemi různých občanských sdružení. Klubová činnost je pravidelná a prostorech klubu se setkávají skupiny klientů podle zájmů o určitou činnost. Tato činnost je většinou propojená s poradenstvím, vzdělávacími činnostmi nebo sociální pomocí.

Umělecké a technické aktivity jsou úzce zaměřené na určitou aktivitu. Může jít například o práci v oddílu mladých dobrovolných hasičů, výuku práce na počítači, folklór, zpěv, výtvarnou výchovu.

4.1.3 Vzdělávací

Jedná se o speciálně vzdělávací aktivity pro různorodou klientelu, především pro rizikovou mládež a děti. Cílem této aktivity je zvýšit jejich informovanost a podporovat proces sebepoznávání. V rámci programů prevence kriminality můžeme tyto aktivity rozdělit do čtyř skupin:

1. Vzdělávání v rámci školy, patří zde nulté ročníky s cílem úspěšně zařadit děti do povinné školní docházky. Klienti tohoto typu projektu jsou děti, které mají odložený nástup do první třídy z důvodu psychické nezralosti. Na zvládnutí školních povinností jako je příprava na přijímací zkoušky vyšších typů škol slouží doučování. Nahrazuje nevíšimavost a nedostatek zájmu rodičů a absenci prostředí, ve kterém by se žák mohl připravovat na své budoucí zaměření.
2. Sociálně-právní vzdělávání, je určeno studentům. Je zaměřené na zlepšení právního vědomí, jaká má člověk práva a zároveň povinnosti, na zprostředkování informací o nebezpečí sociálně-patologických jevů, jejich prevenci a řešení. V praxi se uskutečňuje prostřednictvím výcvikových programů a seminářů.

3. Profesní vzdělávání, je určeno odborníkům na zvýšení kvalifikace. Je zaměřené na výuku nových technik zvládnání krizových a zátěžových situací a práci s problémovou skupinou klientů.
4. Rekvalifikační vzdělávání, cílem je motivovat klienty k získání profesních zručností, rekvalifikovat je v oborech které mají šanci na uplatnění na trhu práce. Musí se uskutečňovat ve spolupráci s odbornými pracovišti a být ukončené certifikovanou zkouškou.

4.1.4 Prevence drogových závislostí

Jedná se o škálu projektů z oblasti volnočasových aktivit. Cílem je orientace na účelné trávení volného času, formování odmítavého postoje dětí a mládeže ke drogám a snížení poptávky po drogách. Realizuje se prostřednictvím klubové a osvětové činnosti. Jde o dlouhodobou cílenou prevenci kriminality a drogových závislostí. Směřuje k aktivnímu využití volného času dětí a mládeže z rizikového prostředí. Peer programy (primární prevence) jsou zaměřené na vyhledávání a školení vhodných peer aktivistů a jejich prostřednictvím ovlivňovat rizikové skupiny dětí a mládeže.

5 EMPIRICKÁ ČÁST

5.1 CÍLE EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

Za cíl empirického výzkumu mé diplomové práce jsem si postavil zjistit postoje a názory lidí, kteří se setkali s delikvencí mládeže. Jak ji vnímali, jak by se podle nich dalo delikvenci zabránit, kdo podle nich nese největší zodpovědnost za delikvenci mládeže, kdo pomáhá mládeži se opět začlenit do společnosti, po spáchání trestného činu, zda je delikvence podle nich dostatečně postihována.

5.2 PRŮZKUMNÝ PROBLÉM

Ukazuje se, že v současném období je potřebné věnovat soustředěnou pozornost k řešení problematiky delikvence mládeže. Situace je často horší, než se na první pohled zdá. Mladí lidé bez dozoru a zájmu rodičů a širší rodiny často páchají trestné činy a ještě se jimi vychloubají před svými vrstevníky. Mladí lidé páchají trestnou činnost z různých důvodů, někteří mají „vzor“ u svých rodičů, některé svede parta, někteří to dělají jen proto, aby si přivydělali. Tento problém se často podceňuje a společnost se k němu staví laxně. Ne vždy se splní, že se mávne rukou a řekne: „On z toho vyroste“.

5.3 HYPOTÉZY PRŮZKUMU

Na základě stanoveného cíle empirického výzkumu jsme formulovali následující hypotézy:

Hypotéza 1: Předpokládáme, že z celkového průzkumného vzorku oslovených respondentů bude většina dávat na zodpovědnost delikvenci mládeže rodině (otázka 9).

Hypotéza 2: Předpokládáme, že oslovení respondenti si myslí, že nejčastěji páchá trestnou činnost mládež z neúplných rodin (otázka 11).

Hypotéza 3: Předpokládáme, že většina oslovených respondentů uvedla, že delikvenci mládeže by se dalo zabránit větším zájmem rodičů o děti (otázka 12).

Hypotéza 4: Předpokládáme, že většina oslovených respondentů odpověděla, že škola nezabezpečuje dostatek možností na rozvoj mládeže (otázka 14).

Hypotéza 5: Předpokládáme, že oslovení respondenti uvedli, že mládež nejčastěji páchá trestnou činnost v oblasti drogové (otázka 16).

5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK

Výzkumný vzorek tvořilo 50 respondentů. Výzkumu se zúčastnilo 25 žen a 25 mužů, 26 respondentů je z Olomouce a 24 bydlí mimo ni v menších obcích. Vzorek tvoří různé věkové skupiny, sociální vrstvy, s různým vzděláním, náboženským vyznáním, různým počtem dětí.

5.5 METODY PRŮZKUMU

Výzkum jsme realizovali kvantitativní metodou pomocí dotazníku, čímž jsme chtěli dosáhnout širšího pohledu veřejnosti na delikvenci mládeže. Dotazník jsme zvolili jako efektivní metodu proto, že jde o lehce zpracovatelnou techniku. Kromě identifikačních údajů (věk, profese, vzdělání) dotazník se skládá ze 17 otázek s možností uzavřených otázek. Otázky v dotazníku jsme orientovali na ty oblasti, které jsou podle našeho názoru při páchání trestné činnosti mládeží nejvíc problémové, přičemž souvisí se stanovenými hypotézami. V úvodu dotazníku jsme požádali respondenty o spolupráci, přičemž jsme je ujistili, že dotazníkové údaje budou použité pouze pro účely naší diplomové práce. Celkově jsme rozdali 80 dotazníků, návratnost byla 50 dotazníků. Výsledky dotazníku jsme vyhodnotili statistickými metodami s použitím grafů a tabulek.

5.6 ORGANIZACE A PRŮBĚH PRŮZKUMU

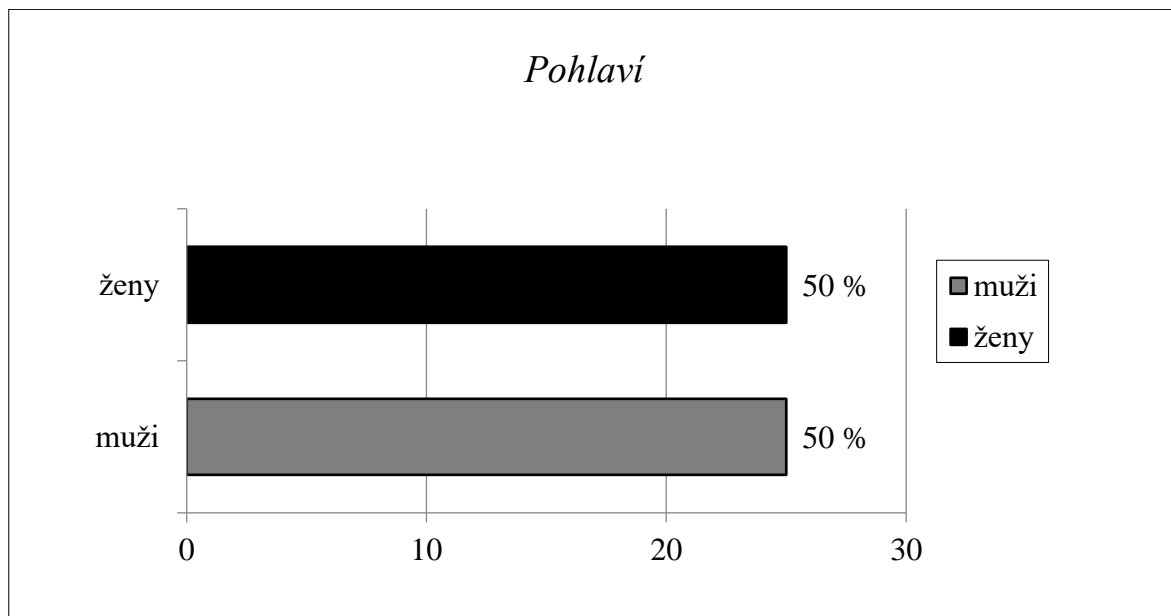
Empirický výzkum jsme realizovali v Olomouci v měsících leden až březen. Vzorek respondentů jsme vybírali náhodně. V první fázi výzkumu jsme sestavili na základě formulovaných hypotéz dotazník pro rozvedené manžele.

V realizační fázi průzkumu jsme dotazníky osobně odnesli nebo rozposlali emailem na pracoviště, které pracují s rozvedenými manželi.

Při rozebírání dotazníků, jsme přistoupili k samotnému vyhodnocení jeho jednotlivých otázek a zpracovali jsme je do grafů a tabulek.

6 VÝSLEDKY PRŮZKUMU A INTERPRETACE

Otázka 1: Pohlaví respondentů, na tuto otázku odpovědělo 50 % mužů a 50 % žen.

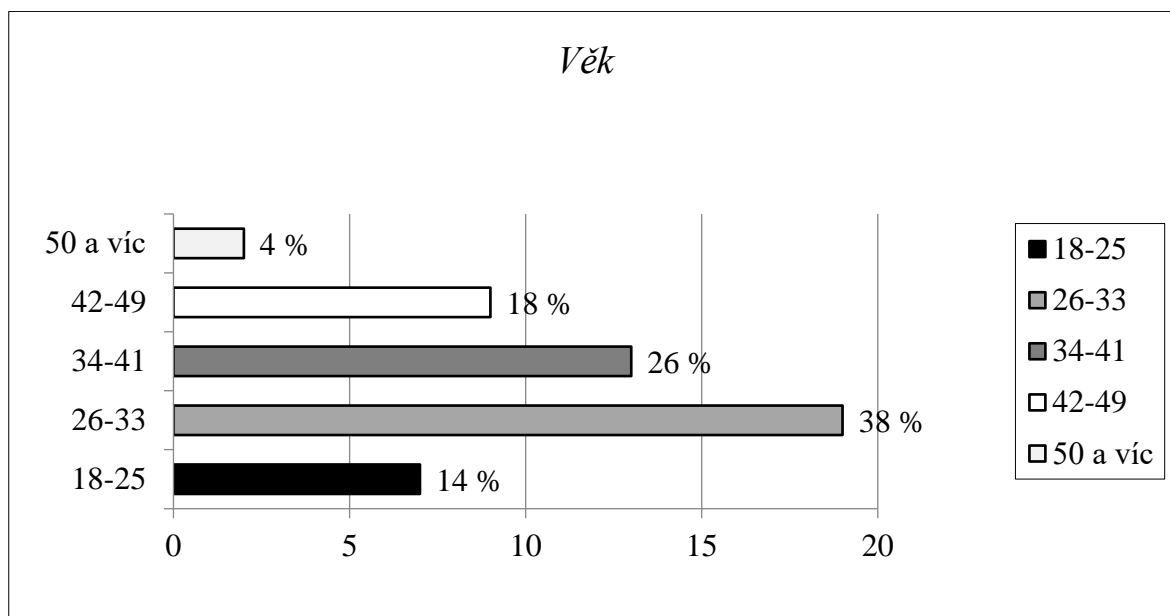

Tabulka 1

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
muž	25	50 %
žena	25	50 %

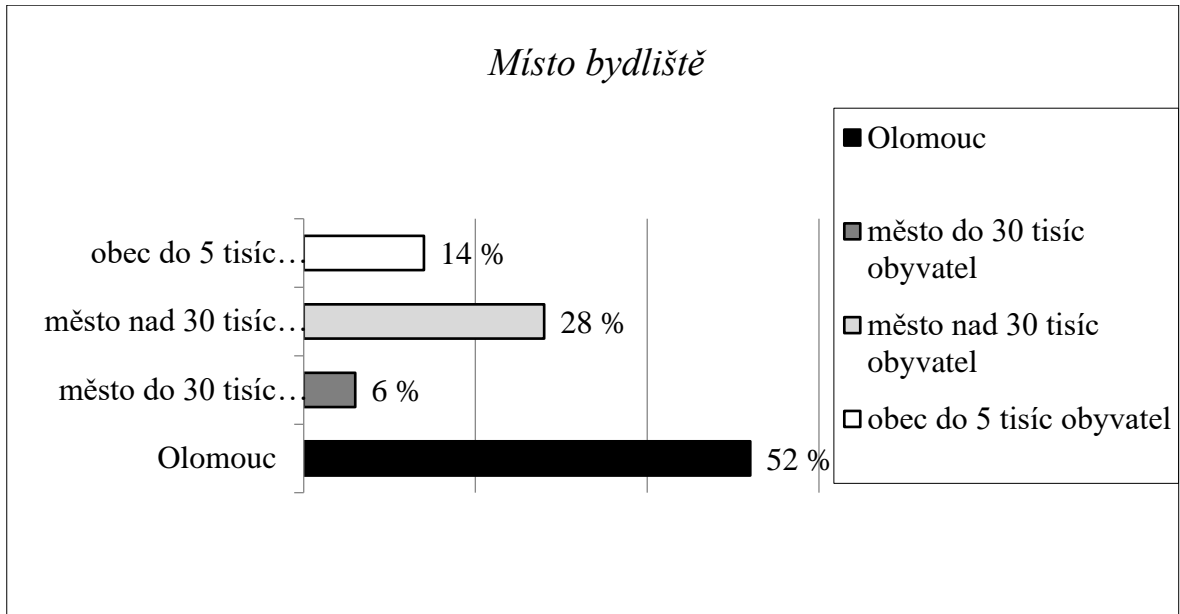
Otázka 2: Věk respondentů, největší skupinou respondentů tvořila věková skupina od 26 do 33 let a to 38 %, věková skupina od 34 do 41 let tvořila 26 %, 18 % respondentů spadalo do věku od 42 do 49 let, respondenti ve věku od 18 do 25 let tvořili 14 % a poslední věkovou skupinu tvořili respondenti ve věku 50 a víc – 4 %.

Tabulka 2

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
18-25	7	14 %
26-33	19	38 %
34-41	13	26 %
42-49	9	18 %
50 a více	2	4 %

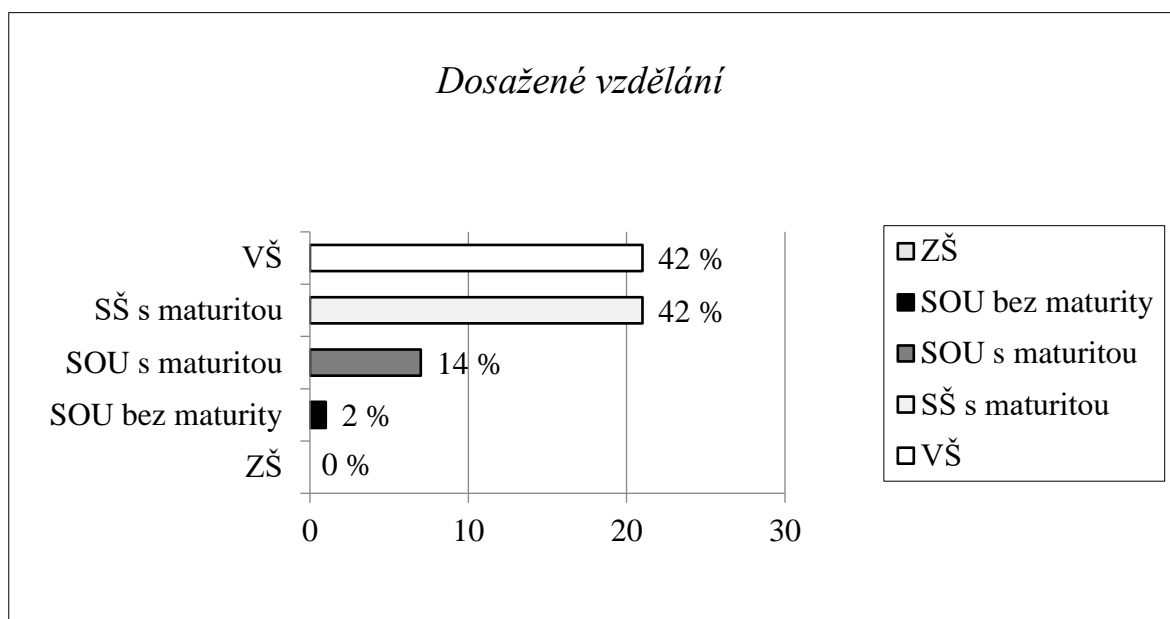
Otázka 3: Místo bydliště, nejvíc respondentů bylo z Olomouce a to 52 %, 28 % respondentů uvedlo své bydliště jako středně velké město, z obcí bylo 14 % respondentů. 6 % tvořili respondenti z velkého města.

Tabulka 3

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
Olomouc	26	52 %
středně velké město	3	6 %
obec	14	28 %
velké město	7	14 %

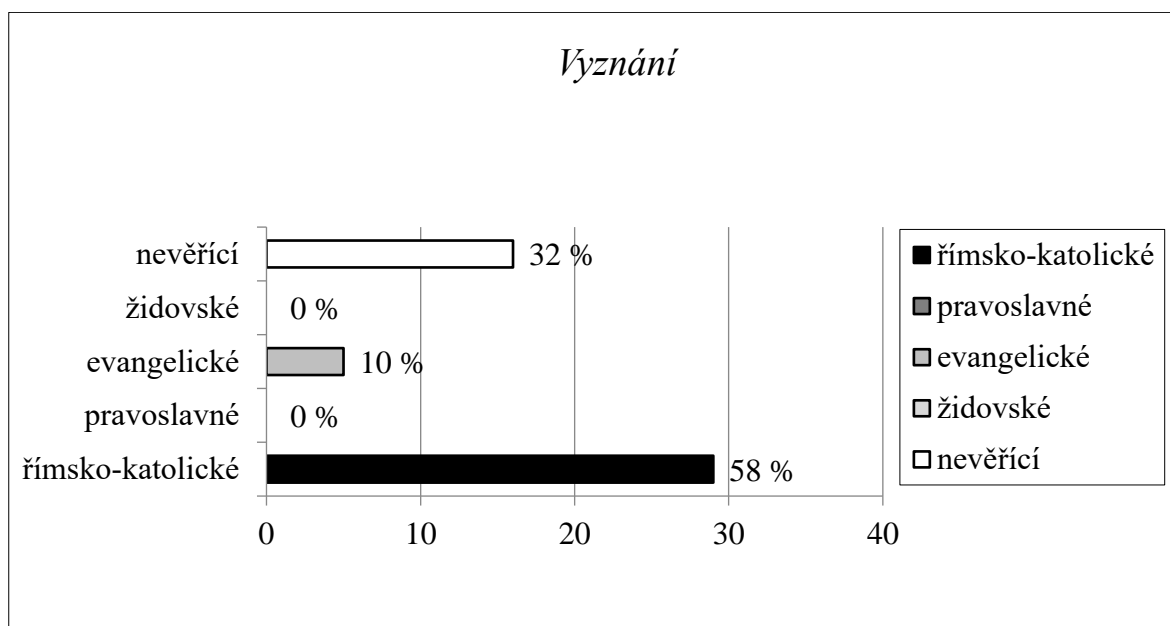
Otázka 4: Vzdělání, nejvíce oslovených respondentů mělo ukončené vysokoškolské vzdělání 42 %, stejný počet respondentů, tedy 42 % mělo ukončené středoškolské vzdělání, střední odborné učiliště s maturitou ukončilo 14 % respondentů, střední odborné učiliště bez maturity ukončili 2 % respondentů a žádný z oslovených respondentů neměl pouze základní vzdělání.

Tabulka 4

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
ZŠ	0	0 %
SOU bez maturity	1	2 %
SOU s maturitou	7	14 %
SŠ s maturitou	21	42 %
VŠ	21	42 %

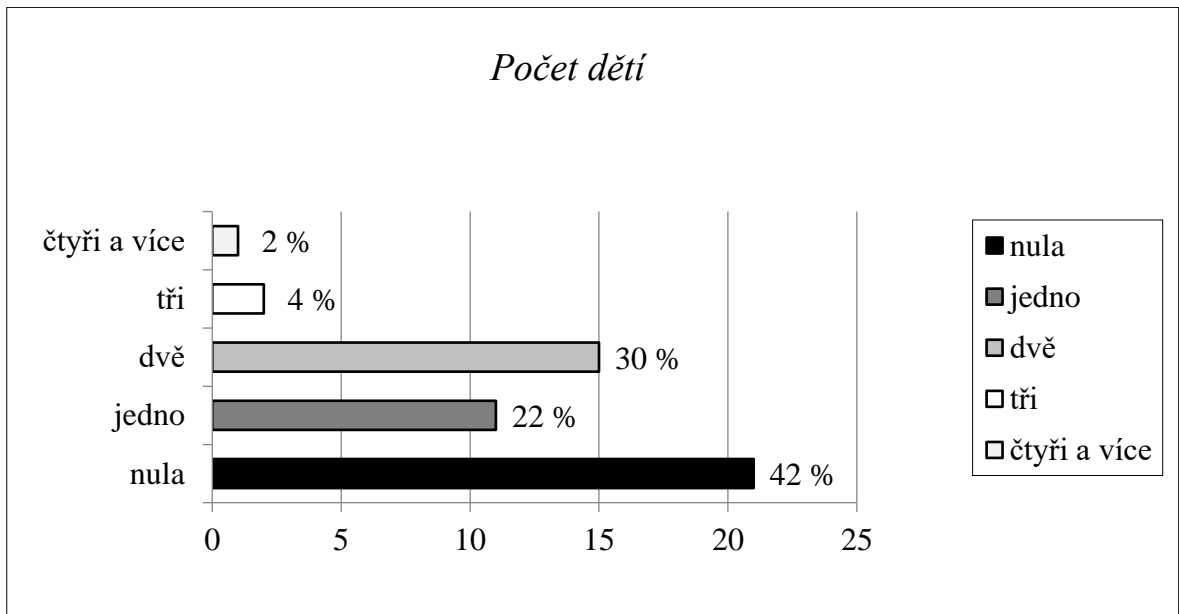
Otázka 5: Náboženské vyznání, nejvíce respondentů bylo s římsko-katolickým vyznáním a to 58 %, další početnou skupinou byli nevěřící z 32 %, 10 % respondentů uvedlo jako evangelickou víru. Pravoslavné a židovské vyznání neuvedl ani jeden respondent.

Tabulka 5

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
římsko-katolické	29	58 %
pravoslavné	0	0 %
evangelické	5	10 %
židovské	0	0 %
nevěřící	16	32 %

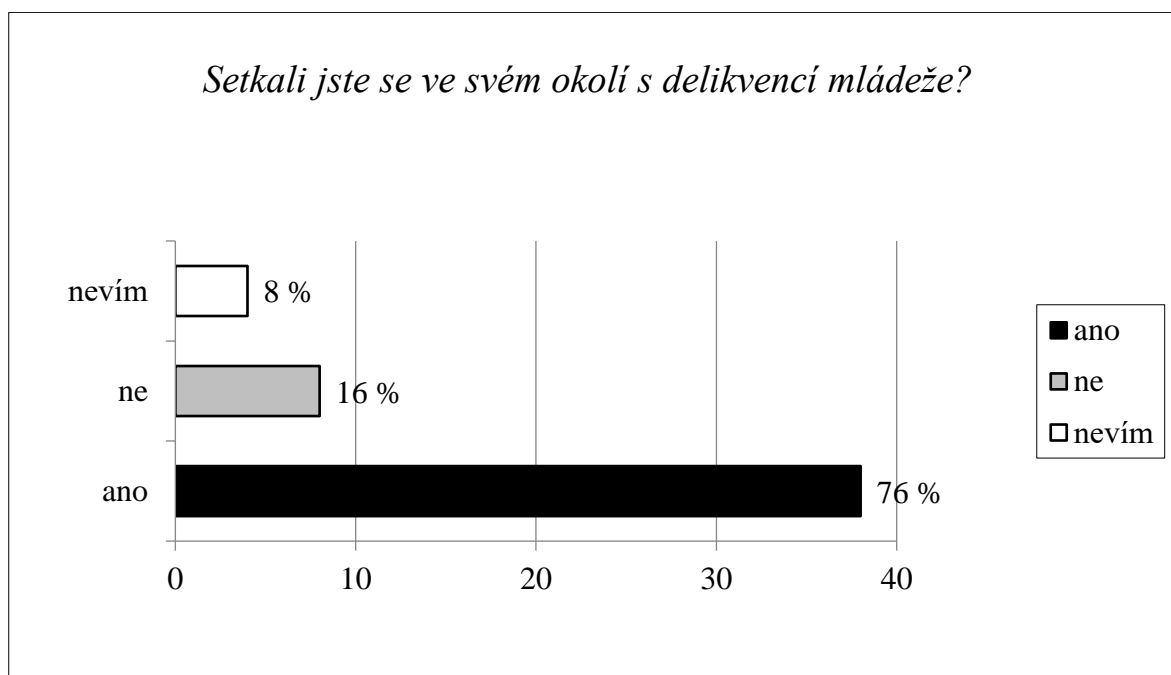
Otázka 6: Počet dětí, nejvíce respondentů uvedlo, že nemají žádné děti a to 42 %, 30 % respondentů uvedlo počet dětí dvě, 22 % respondentů uvedlo, že mají jedno dítě, 4 % respondentů uvedlo počet dětí tři a 2 % respondentů uvedlo, že má čtyři a více dětí.

Tabulka 6

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
nula	21	42 %
jeden	11	22 %
dva	15	30 %
tři	2	4 %
čtyři a více	1	2 %

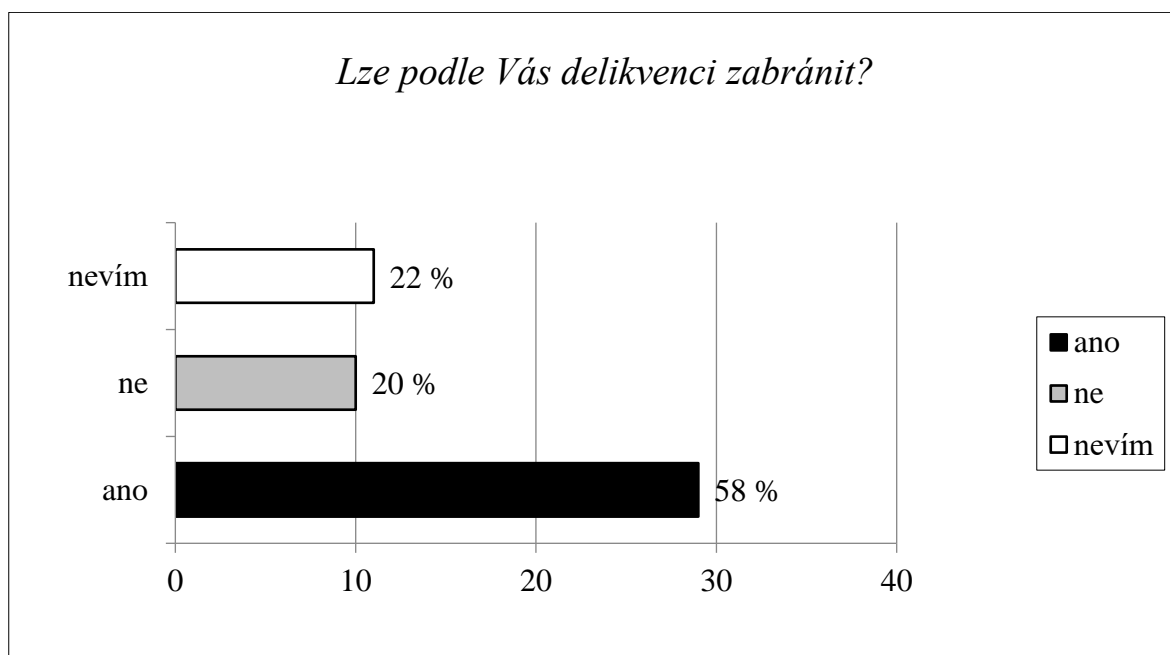
Otázka 7: Setkali jste se ve svém okolí s delikvencí mládeže? Na tuto otázku odpověděla nadpoloviční většina dotazovaných respondentů kladnou odpovědí a to 76 %, 16 % uvedlo že se s delikvencí neseťkali a 8 % se k otázce nedokázalo vyjádřit.

Tabulka 7

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
ano	38	76 %
ne	8	16 %
nevím	4	8 %

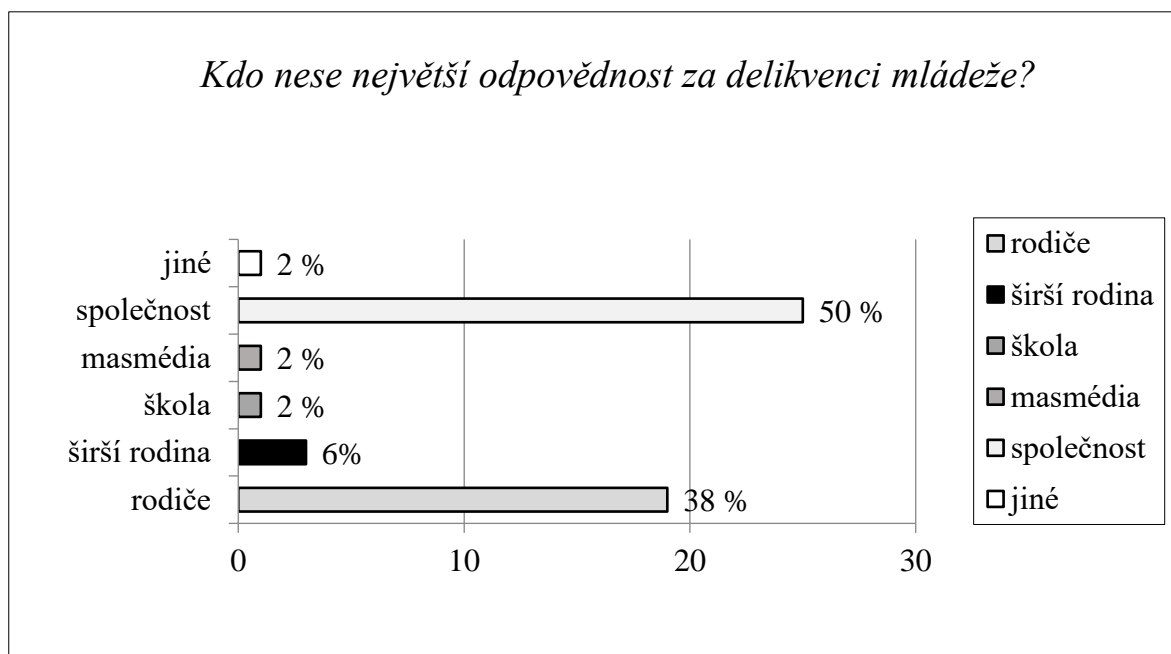
Otázka 8: Dá se podle Vás delikvenci zabránit? 58 % respondentů si myslí, že se dá delikvenci zabránit, 22 % respondentů nedokázalo na otázku odpovědět a 20 % si myslí, že se delikvenci mládeže se nedá zabránit.

Tabulka 8

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
ano	29	58 %
ne	10	20 %
nevím	11	22 %

Otázka 9: Kdo podle vás nese největší zodpovědnost za delikvenci mládeže? Nejvíce dotazovaných respondentů odpovědělo že odpovědnost za delikvenci mládeže nese společnost, a to 50 %. 38 % respondentů si myslí, že za delikvenci mládeže nesou zodpovědnost rodiče, 6 % respondentů dává na odpovědnost delikvenci mládeže širší rodině, 2 % respondentů si myslí, že za to může škola, masmédia a jiné.

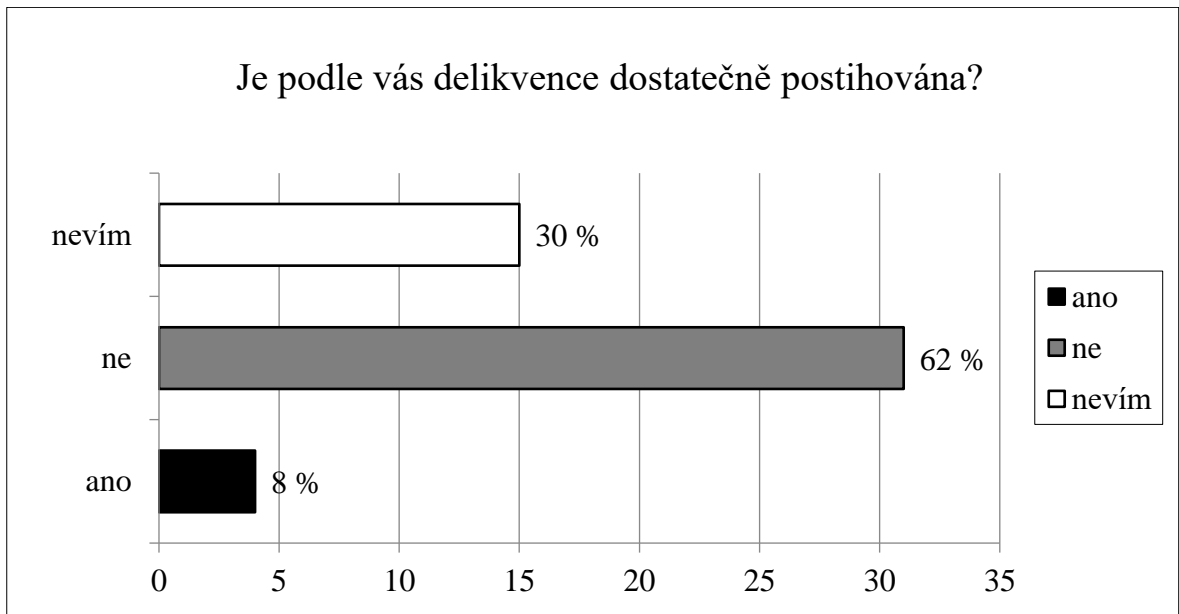

Tabulka 9

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
rodiče	19	38 %
širší rodina	3	6 %
škola	1	2 %
masmédia	1	2 %
společnost	25	50 %
jiné	1	2 %

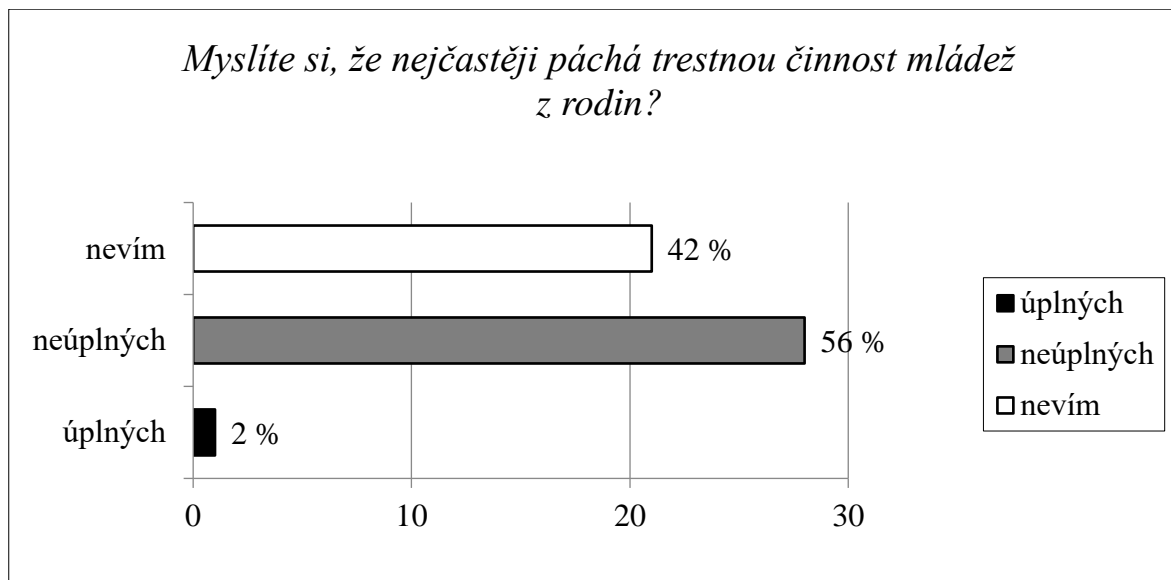
Otázka 10: Je podle Vás delikvence dostatečně postihována? Na tuto otázku záporně odpovídalo 62 % respondentů, žádnou odpověď neuvedlo 30 % respondentů, kladně odpovědělo 8 %.

Tabulka 10

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
ano	4	8 %
ne	31	62 %
nevím	15	30 %

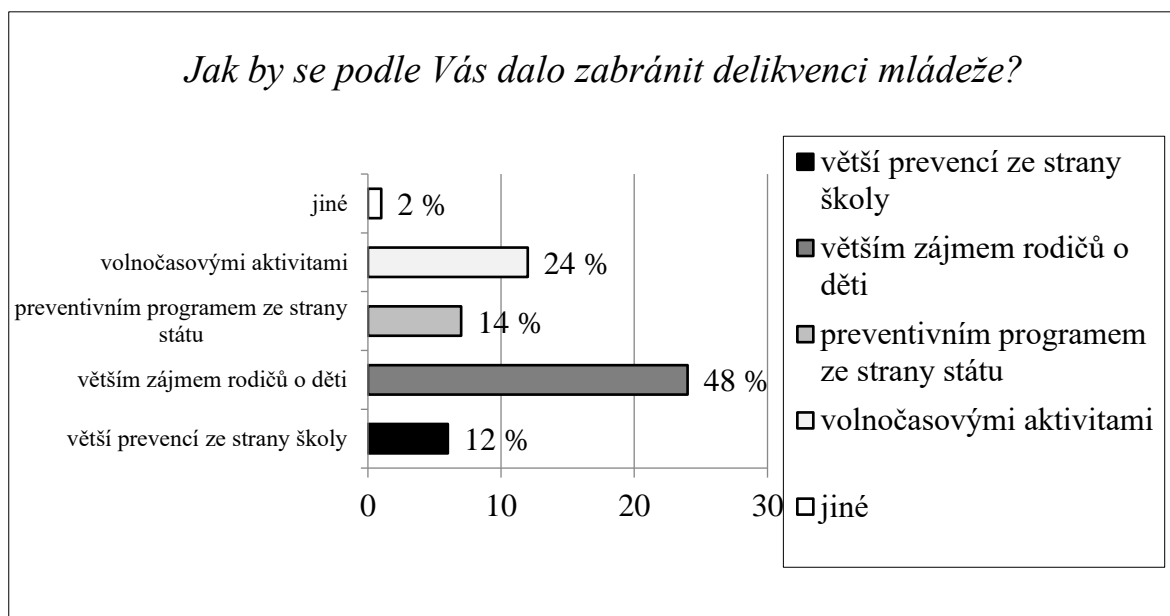
Otázka 11: Myslíte si, že častěji páchá trestnou činnost mládež z rodin? 56 % respondentů si myslí, že to jsou děti z rodin neúplných, 42 % se nedokázalo k otázce vyjádřit a 2 % respondentů si myslí, že to jsou děti a mládež z úplných rodin.

Tabulka 11

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
úplných	1	2 %
neúplných	28	56 %
nevím	21	42 %

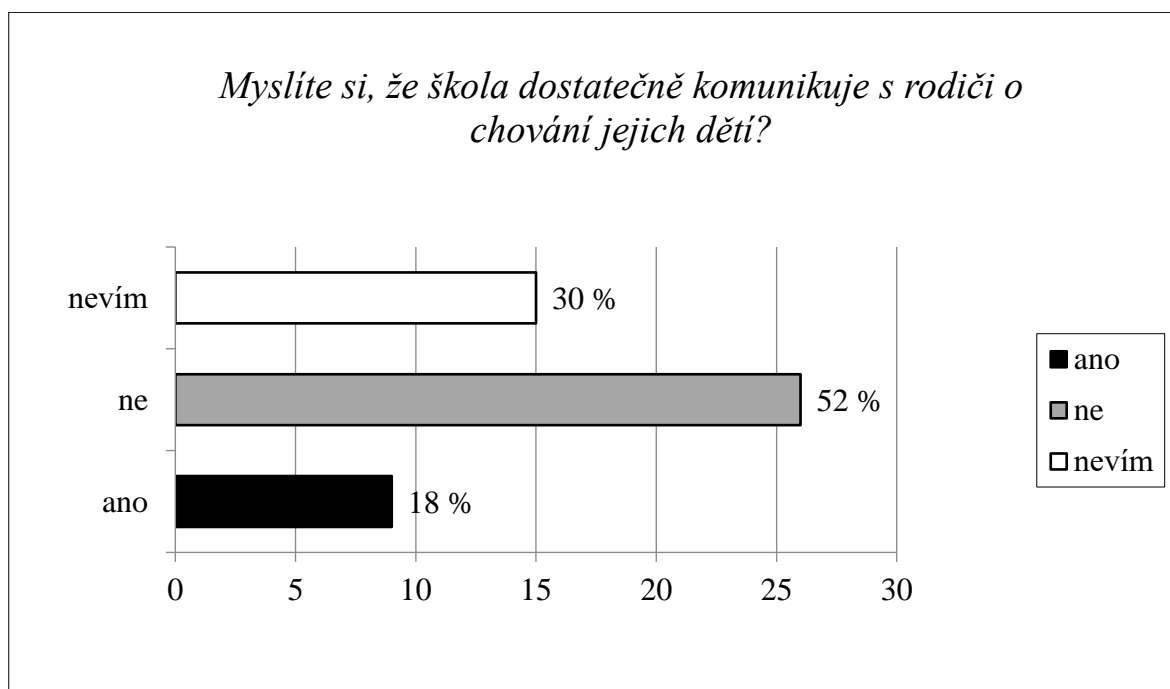
Otázka 12: Jak by se podle Vás dalo zabránit delikvenci mládeže? 48 % respondentů si myslí, že hlavně větším úsilím a zájmem rodičů o děti, 24 % respondentů si myslí, že volnočasovými aktivitami, 14 % považuje za důležité preventivní programy ze strany policie, 12 % považuje za důležitou prevenci ze strany školy a 2 % nepovažuje ani jedinou možností za řešení nebo omezení delikvenci mládeže.

Tabulka 12

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
větší prevencí ze strany školy	6	12 %
větším zájmem rodičů o děti	24	48 %
preventivními programy ze strany policie/státu	7	14 %
volnočasovými aktivitami	12	24 %
jiné	1	2 %

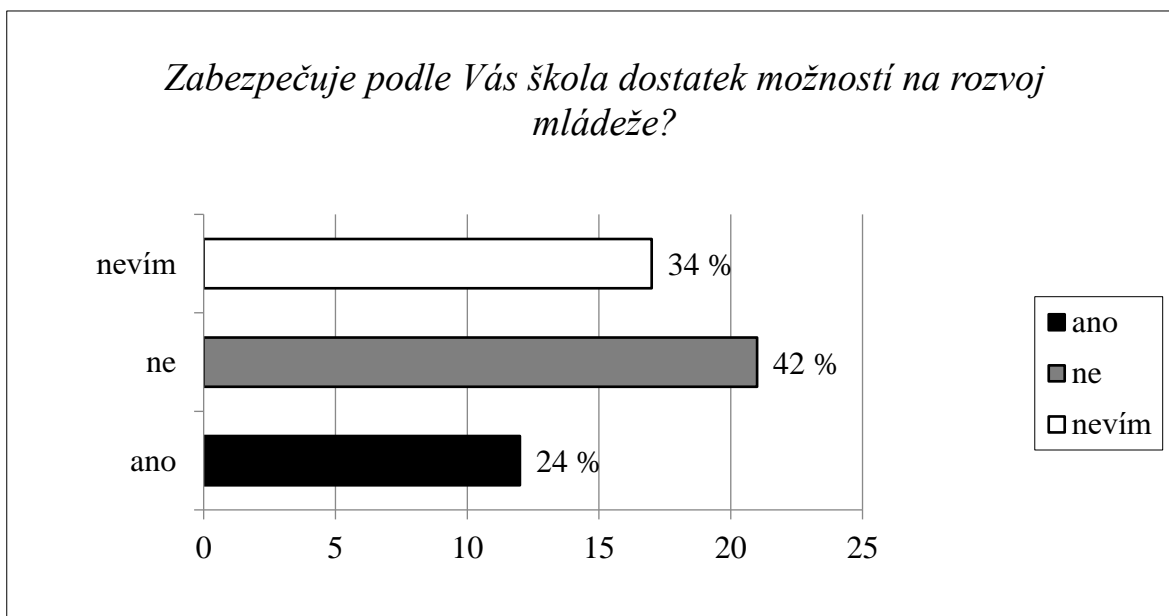
Otázka 13: Myslíte si, že škola dostatečně komunikuje s rodiči o chování jejich dětí?
 Nadpoloviční většina respondentů na tuto otázku odpověděla záporně a to 52 %, na otázku nedokázalo odpovědět 30 % a kladně se vyjádřilo 18 % respondentů.

Tabulka 13

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
ano	9	18 %
ne	26	52 %
nevím	15	30 %

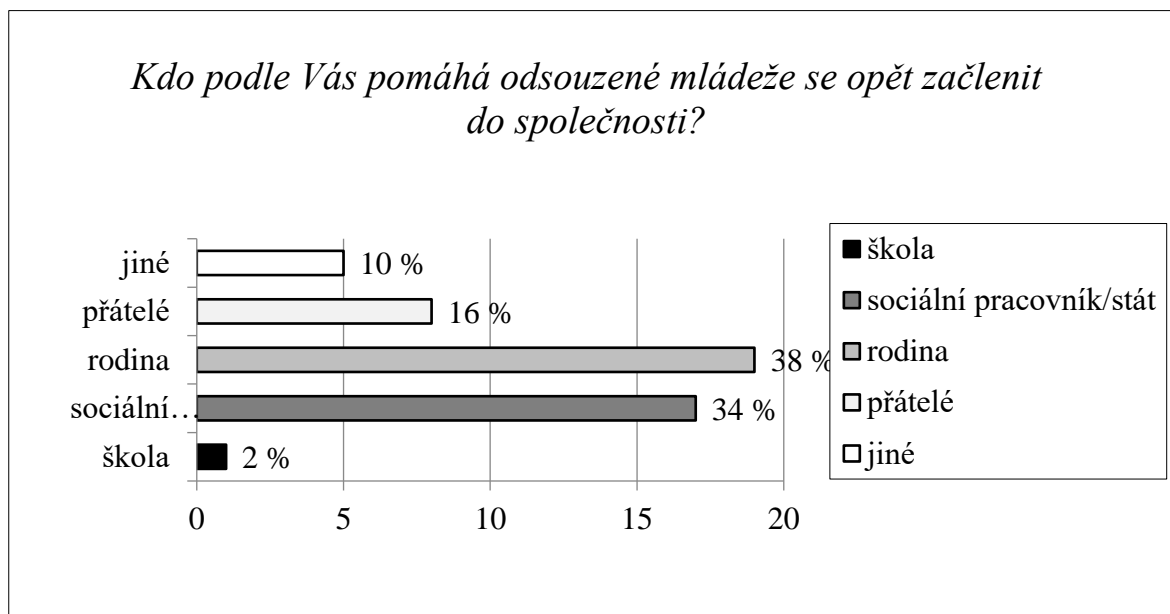
Otázka 14: Zabezpečuje podle Vás škola dostatek možností na rozvoj mládeže? Na otázku se záporně ozvalo 42 % respondentů, 34 % se k otázce nedokázalo vyjádřit a 24 % respondentů odpovídalo kladně.

Tabulka 14

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
ano	12	24 %
ne	21	42 %
nevím	17	34 %

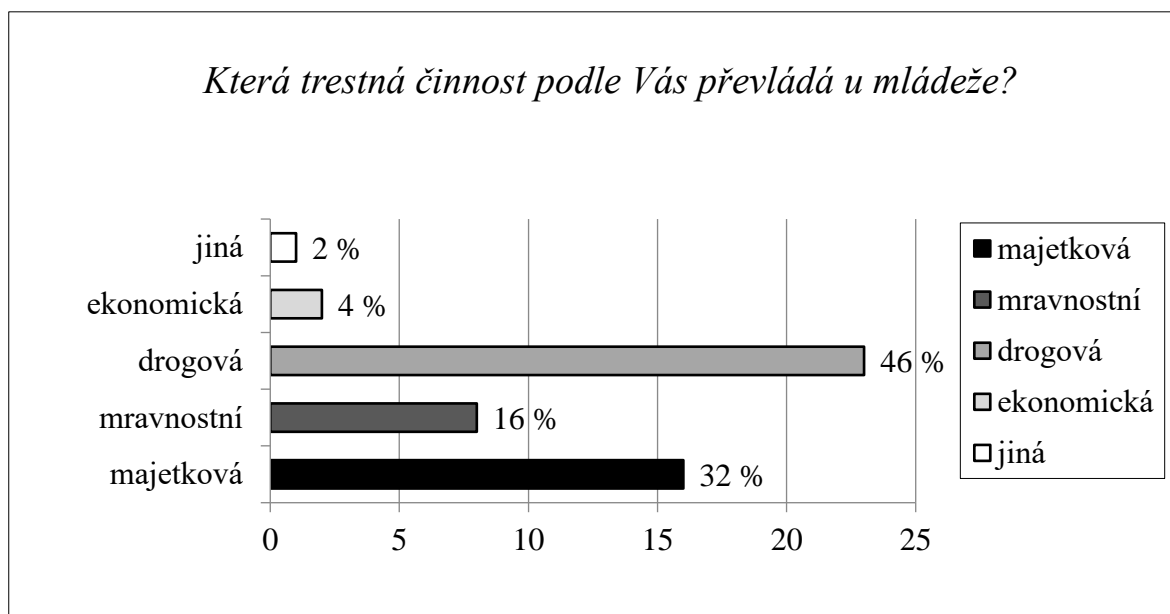
Otázka 15: Kdo podle Vás pomáhá odsouzené mládeži se opět začlenit do společnosti? 38 % respondentů si myslí, že je to rodina, 34 % si myslí, že je to sociální pracovník/stát, 16 % si myslí, že to jsou přátelé, 10 % respondentů si myslí, že to není ani jedna z nabízených možností a 2 % respondentů si myslí, že je to škola.

Tabulka 15

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
škola	1	2 %
sociální pracovník/stát	17	34 %
rodina	19	38 %
přátelé	8	16 %
jiné	5	10 %

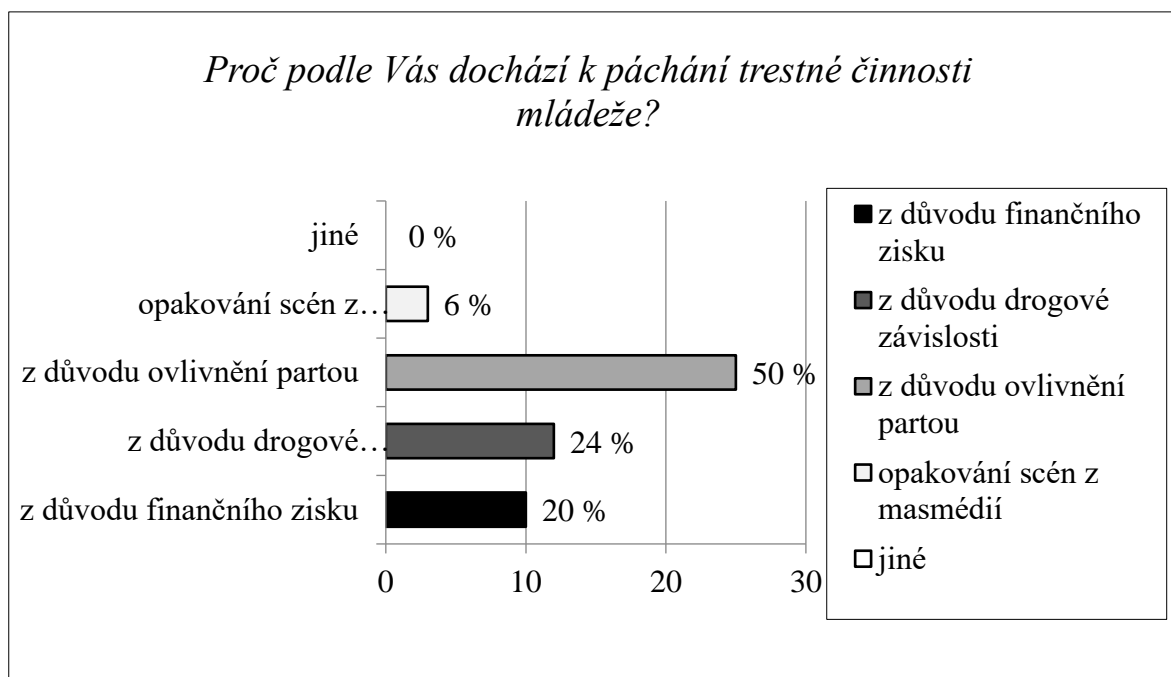
Otázka 16: Která trestná činnost podle Vás převládá u dětí a mládeže? Respondenti si myslí, že nejčastěji převládá u dětí a mládeže drogová trestná činnost a to 46 %, 32 % si myslí, že je to právě majetková trestná činnost, 16 % považuje za nejčastěji páchanou trestnou činnost mravností, 4 % respondentů si myslí, že je to ekonomická trestná činnost a 2 % respondentů si myslí, že mládež páchá jinou trestnou činnost.

Tabulka 16

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
majetková	16	32 %
mravnostní	8	16 %
drogová	23	46 %
ekonomická	2	4 %
jiná	1	2 %

Otázka 17: Proč podle Vás dochází k páchání trestné činnosti mládeže? Polovina oslovených respondentů si myslí, že je to ovlivněním partou 50 %, 24 % si myslí, že je to z důvodu drogové činnosti, 20 % respondentů se domnívá, že je to z důvodu finančního zisku, 6 % si myslí, že je to proto, neboť mládež ráda opakuje scény z filmů a ani jeden respondent neodpověděl odpovědi jiné.

Tabulka 17

	<i>Hodnoty</i>	<i>Procenta</i>
z důvodu finančního zisku	10	20 %
z důvodu drogové závislosti	12	24 %
z důvodu ovlivnění partou	25	50 %
opakování scén z masmédií	3	6 %
jiné	0	0 %

DISKUZE

Na základě stanoveného cíle empirického výzkumu jsme formulovali následující hypotézy.

Hypotéza 1: Předpokládáme, že z celkového průzkumného vzorku oslovených respondentů bude většina z nich dávat na zodpovědnost, delikvenci mládeže rodině (otázka 9).

Tato hypotéza se nám nepotvrdila, nejvíce respondentů si myslí, že zodpovědnost za delikvenci mládeže nese společnost. Respondenti si myslí, že rodina nese zodpovědnost je 38 %.

Hypotéza 2: Předpokládáme, že oslovení respondenti si myslí, že častěji páchá mládež trestnou činnost z neúplných rodin (otázka 11).

Tato hypotéza se nám potvrdila. 56 % dotazovaných respondentů si myslí, že nejčastěji páchají trestnou činnost děti a mládež z rodin neúplných.

Hypotéza 3: Předpokládáme, že většina oslovených respondentů uvedla, že delikvenci mládeže by se dalo zabránit větším zájmem rodičů o děti (otázka 12).

Tato hypotéza se nám potvrdila. Nejvíce respondentů si myslí, že delikvenci by se dalo zabránit větším zájmem rodičů o děti.

Hypotéza 4: Předpokládáme, že většina oslovených respondentů odpověděla, že škola nezabezpečuje dostatek možností na rozvoj mládeže (otázka 14).

Tato hypotéza se nám potvrdila. Dotazovaní respondenti si myslí, že se škola málo věnuje dětem a nezabezpečuje jim dostatečné možnosti na jejich rozvoj.

Hypotéza 5: Předpokládáme, že oslovení respondenti uvedli, že mládež nejčastěji páchá trestnou činnost v oblasti drogové (otázka 16).

Tato hypotéza se nám potvrdila. Nejvíce respondentů si myslí, že mládež páchá trestnou činnost, protože jsou závislí na drogách, a proto potřebují další peníze, které jim neposkytují rodina

ZÁVĚR

V mé diplomové práci jsem řešil aktuální problematiku delikvence mládeže, a to v teoretické a stejně tak v praktické rovině.

V první kapitole v Teoretických východiscích jsem na základě analýzy odborné literatury z oblasti sociální práce, psychologie, sociologie, pedagogiky a práva soustředil pozornost na mládež, kdo se dnes považuje za mládež a jak se k ní v současné době přistupuje. Dalšími pojmy, které jsem rozebral v první kapitole je struktura a stav delikvence mládeže, jakou trestnou činnost nejčastěji páchá mládež.

V druhé kapitole Osobnostní a společenský rozměr delikvence jsem shrnul faktory podmiňující vznik delikventního chování mládeže, které jsem rozdělil na vnější a vnitřní vlivy. Zde jsem připomenul sociální faktory, psychologické faktory, výchovné faktory ovlivňující vznik delikvence mládeže.

V třetí kapitole Sekty a extrémistická hnutí jsem rozebral problém vzniku sekt a extrémistických hnutí, popsal jsem zde nábor do sekt, které typy mládeže je nejsnazší naverbovat do sekt a extrémistických hnutí a popsal jsem rozdělení sekt a extrémistických hnutí.

Ve čtvrté kapitole Prevence delikvence mládeže, jsem navrhl několik možných zájmových aktivit pro děti a mládež, které vyplňují čas a mládež se nemusí jen „potulovat“ po ulici bez zájmu. Připomněl jsem sportovní, zájmové a vzdělávací programy a vyčlenil jsem, co je to prevence.

V další důležité části diplomové práce, v páté kapitole pod názvem Empirický výzkum, jsem se pokusil pomocí kvantitativní dotazníkové metody zmapovat současný stav tématu diplomové práce. Dotazník se skládal ze sedmnácti otázek. Výsledky dotazníku jsem vyhodnotil statistickými metodami s použitím grafů a tabulek.

Za cíl empirického výzkumu jsem stanovil:

- Zjistit postoj společnosti k otázce delikvence mládeže.
- Zjistit názory společnosti, jak by se dalo delikvenci zabránit.
- Zjistit názor respondentů na motivy páchání trestné činnosti mládeží.
- Poznat názor společnosti na to, kdo podle ní páchá trestnou činnost častěji, zda jsou to děti z rodin úplných, či neúplných.
- Zjistit, kdo má podle společnosti největší podíl na delikvenci mládeže.
- Zjistit, zda je podle společnosti delikvence mládeže dostatečně postihována.

Na základě uvedeného cíle jsem formuloval 5 hypotéz. Celkový výzkumný vzorek tvořilo 50 respondentů. Vzorek jsem charakterizoval z hlediska pohlaví, věku, bydliště, počtu dětí, náboženského vyznání a vzdělání. Samotný průzkum jsem realizoval v Olomouci a blízkém okolí.

Výsledky dotazníkové metody, vyhodnocení jednotlivých otázek jsem podrobně interpretoval v šesté kapitole, přičemž jsem je znázornil za pomoci grafů a tabulek.

V diskuzi jsem vyhodnotil stanovené hypotézy. Na základě celkových výsledků empirického výzkumu je možné konstatovat, že je nadále třeba věnovat pozornost rozpracované problematice delikvence mládeže z hlediska teoretického, tedy v odborné literatuře, ale i z hlediska praktického, pomocí empirického výzkumu – analýzy současného stavu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARRETT, David V. *Sekty, kulty & alternativní náboženství*. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-240-0066-0.

BUBELINI, Ján. *Prevenca kriminality: (vybrané otázky, teorie, metodiky a praxe)*. Policajný inštitut AFG, 1998 ISBN 80-96799525

BÖTTICHER, Astrid a Miroslav MAREŠ. *Extremismus. Theorien-Konzepte-Formen. 1. vyd. München: Oldenbourg Verlag, 2012. 460 s. Lehr- und Handbücher der Politikwissenschaft. ISBN 978-3-486-59793-6*

DUNOVSKÝ J., a kol. 1999. *Sociální pediatrie*. Praha: Grada Publishing 1999, 275 s. ISBN 80-7169-254-9

BAKOŠOVÁ, Z. 2005. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Stimul, 2005. 219 s. ISBN 80-89236-00-6

BLEY, S. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-246-3.

HERETIK, Anton. *Základy forenzej psychológie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1994. ISBN 80-08-01870-4

LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. Religionistika. ISBN 8021016450.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

NOVOMESKÝ, F. *Drogy. História-medicína-právo*. Martin: Alfa Print, 1996. ISBN 978-80-88719-49-6.

ONDREJKOVIČ, Peter.: 1997. *Socializácia mládeže ako východisková kategória sociológie výchovy a sociológie mládeže*. Bratislava : Veda, 1997. 203 s. ISBN 80-224-0476-4

PORTERFIELD, Kay. *O sektách*. Praha: Lidové noviny 1997. 173 s. ISBN 80-7106-233-2

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9

ONDREJKOVIČ, Peter.: 2001. *Sociálna patológia. 2 vyd.* Bratislava: Veda, 2001. 310 s. ISBN 80-224-0685-6.

ONDREJKOVIČ, Peter.: 2009. *Sociálna patológia. 3. vyd., doplnené a prepracované.* Bratislava: Veda, 2009. 580 strán. ISBN 978-224-1074-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky.* Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Online zdroje

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>

<https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Marek Závada
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Osobnostní a společenský rozměr delikvence
Název v angličtině:	Personal and social development of delinquency
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá problematikou osobnostního a společenského rozměru delikvence. V teoretické části přibližuje sekty a extremistické hnutí a možnou prevenci delikvence mládeže. V empirické části diplomová práce zkoumá kvantitativní vzorek respondentů a hypotézy týkající se delikvence., které následně vyhodnocuje.
Klíčová slova:	mládež, kriminalita, prevence, delikvence, sekta, kult, škola
Anotace v angličtině:	Diploma thesis deals with the issue of personality and social dimension of delinquency. The theoretical part of this thesis describes sects and extremist movements and the possible prevention of juvenile delinquency. In the empirical part, the diploma thesis examines a quantitative sample of respondents and hypotheses concerning delinquency which it then evaluates.
Klíčová slova v angličtině:	youth, criminality, prevention, delinquency, sect, cult, school
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	69
Jazyk práce:	Český